

TABU SQUIBNUMMER

DEEL 1

Jaargang 25, nummer 3, 1995

gastredactie

Jan-Wouter Zwart

Eric Hoekstra

INHOUDSOPGAVE

<i>Werner Abraham (RU Groningen)</i> De discourse-functionele motivatie voor de plaatsing van voornaamwoordclitics.	107
<i>Peter Ackema en Ad Neeleman (RU Utrecht)</i> Symmetrie en asymmetrie	112
<i>Sjef Barbiers (RU Leiden)</i> Focuspartikels en successief-cyclische verplaatsing	117
<i>Leonie Cornips (P.J. Meertens Instituut) en Aafke Hulk (Universiteit van Amsterdam)</i> Toch nog zicht op <i>zich</i> in het Algemeen Nederlands	121
<i>Norbert Corver (KU Brabant)</i> Succes-imperatieven. Evidentie voor de transitiviteit van niet-ergatieven.	125
<i>Marcel den Dikken (Vrije Universiteit)</i> Extrapositie als intrapositie en Engelse <i>tag</i> -vragen	128
<i>Anastasia Giannakidou (RU Groningen)</i> Negatieve polariteit en kale NPs	133
<i>Dicky Gilbers (RU Groningen)</i> Lili, lulu, & [wowo]	137
<i>Ton Goeman (P.J. Meertens Instituut)</i> Een exponentieel model met niveaus in de Lexicale Fonologie is voor <i>t</i> -deletie in Nederlandse dialecten niet van toepassing	142
<i>Ger de Haan (RU Groningen), Jacqueline Frijn (RU Utrecht), en Alice de Haan (RU Groningen)</i> Syllabestructuur en werkwoordsverwerving	148
<i>Marco Haverkort (Boston University)</i> Een kanttekening bij scrambling	153
<i>Jack Hoeksema (RU Groningen)</i> Nevenschikking onder <i>te</i>	156
<i>Eric Hoekstra (P.J. Meertens Instituut)</i> <i>Ik denk dat Jan en dat Piet elkaar niet mogen</i>	158

4

Teun Hoekstra (RU Leiden)
De status van

160

DE DISCOURSE-FUNCTIONELE MOTIVATIE VOOR DE PLAATSIING VAN VOORNAAMWOORD-CLITICS

Werner Abraham

1. Clitics als agreementcategorieën

De meest gangbare aanname t.a.v. de plaatsing van pronominale clitica (CL) is dat ze óf in CP óf in één van de twee Agr-knopen, AgrSP en AgrOP, geïdentificeerd worden, en dan óf in Spec, voorzover ze als maximale projecties gezien worden, óf in AgrS° of AgrO°, als ze als echte klitische vormen gezien worden – dit alles onafhankelijk van de overweging of pronomina beweging van rechts naar links ondergaan of in deze plaatsen (clitic slots) gegenereerd worden. Sterke (fonemisch ongereduceerde evenals beklemtoonde) voornaamwoorden daarentegen, evenals nominale vormen, verschijnen ter rechter zijde van de zwakke vormen, d.w.z. binnen VP. Dit is bijzonder goed aantoonbaar in de Romaanse SVO-talen, nl. door middel van de wisselende positie van zwakke CL die links van het finiete werkwoord ("proklitisch") staan, terwijl sterke voornaamwoorden (evenals nominale voorwerpen) rechts ervan terecht komen. In SOV- en VSO-talen ("V-marginale" talen) is de scheidende categorie het zinsadverbium: CL/zwakke voornaamwoorden verschijnen ter linker zijde van dit adverbium (buiten VP en "enklitisch"), sterke voornaamwoorden daarentegen rechts ervan (binnen VP). Het Engels valt als CL-taal helemaal buiten beschouwing. De Skandinavische (SVO-) talen vertonen CL enklitisch. Daarover moet apart gesproken worden.

Als we van puur theorie-interne redenen afzien en naar distributionele feiten voor de aanname van CL in een van de AgrPs uitkijken, schiet mij maar één te binnen: nl. Bayer's (1983/84) bevinding dat in de tweede persoon enkelvoud evenals in het meervoud CL gekopieerd op het voegwoord (COMP) verschijnt. Deze observatie is in de Duitse traditionele dialektologie al oud (met de sprekende terminologie 'geflekteerde subordinerende conjunctie'). CP, dat past bij den Bestens fundamentele typologische verklaring, heeft in echte V-2 talen de sterkste affiniteit met het finiete predikaat. Dus: Agr trekt CL aan, ook in talen waar een dergelijke kopiërmechanisme niet aantoonbaar is (b.v. het Roemeens en het Frans).

2. CL als discourse-functie 'Thema'.

Waarom CL echter in de Romaanse en in de Westgermaans-kontinentale talen zo zou moeten zijn is nooit echt begrepen. Waarom blijven de CL niet in de voor naamvalstoekenning voorziene plaatsen, waar ook de volle nomina hun inflectie krijgen – in het Duits en Nederlands b.v. *in situ* binnen VP, in de Romaanse talen als proklitika i.p.v. rechts van het finiete werkwoord? Er komt echter nog een verschijnsel bij dat niet

zo eenvoudig onder de aanname van een minimalistisch kader verklaard kan worden: het feit nl. dat in het Duits evenals het Nederlands CL niet alleen in AgrS, maar ook in AgrO kan staan – let wel: als subjekt-CL!

(1) daß der Koch dem Gast=**n** [= den Bratensaft] übers Jacket geschüttet hat.

Waarom krijgt het subjekt-CL daar niet de akkusatief of datief, waarvoor AgrO ingericht is? Met andere woorden: Wordt het mechanisme van naamvalstoekenning door middel van AgrS/O misschien helemaal niet bepaald? Maar wat zou zo'n tot nu toe onbekend mechanisme dan kunnen zijn?

De eerste, voor zover mij bekend, die zich over deze kwestie gebogen heeft, hoewel in een heel ander theoretisch kader, was Givón (1976). Volgens Givón's observaties van een aantal typologisch uiteenlopende talen zijn CL altijd *discourse-thematisch*. Dit heeft Uriagereka (1995) recentelijk ertoe gebracht om (a) ervan uit te gaan dat CL qua referentie specifiek zijn, en (b) aan te nemen dat referentieel specifiek materiaal buiten VP, dus links van VP in een eigen FP boven AgrSP komt te staan. De kern van zijn verklaring voor de beweging van CL is dus dat CL naar F bewegen om hun geassocieerde *pro* te licenseren. Dit is volgens Uriagereka (1995: 118) de *reden* voor beweging en landplaats boven AgrSP en buiten VP. Merk dat zijn verklaring eigenlijk het genoemde, aan het Duits gedemonstreerde struikelblok niet wegneemt: waarom zou voor het Duits de FP nu eens links van AgrSP en dan weer tussen AgrSP en AgrOP liggen, zonder dat er ook maar een verschil van betekenis of discoursefunctie optreedt? En hoe zouden dan de kopiëermechanismen voor inflectie aan COMP verklaarbaar gemaakt kunnen worden?

Ik stel voor dat men ter omzeiling van deze ongerijmdheden aanneemt dat CL, als drager van een discoursefunctie van de thema, in de eerste themapositie kan belanden, functioneel of lexikaal, die het, uit VP komend, op zijn weg aantreft. Laat ons daarvoor verder aannemen dat het Thema-P, als D of als [Spec, DP], door middel van Haider's *projectie matching* (zie Haider 1988) op een landingsplaats van thematische functie terecht kan. Dat moet volgens de Fokus Nulhypothese (Cinque 1993, Abraham 1993) buiten VP. Daar ik aanneem dat datief voorwerpen in het Duits in een adverbiale schaal (adjunkt-P) buiten VP zitten en binnen VP alleen maar directe objecten en PPs met scopus over het finiete werkwoord blijven staan, moet de eerste plaats voor de Themafunctie, de plaats dus voor niet-*rhematisch* materiaal, hoger dan V. Dit is een structureel herkenbare plaats buiten VP. Oppervlakte-distributioneel zijn de plaatsen buiten VP herkenbaar doordat ze de zinsklemtoon alleen onder gemarkeerdheid, dus onder sterke beperking van tekstpresupposities kunnen aannemen. Verder geldt, dat materiaal dat structureel nog verder omhoog stijgt (b.v. naar AgrS(P)) of een enclisis aan COMP, de voorwaarden van thematische discoursefunctie nog beter vervullen. In principe zijn er dus voor het Duits, voorzover wij de structuur `CP boven AgrSP boven AgrOP boven VP' aanhouden, twee of drie landingsplaatsen voor thematisch materiaal. En uit economische overwegingen AgrOP, de eerste `thematische knoop' buiten VP, het meest dichtbij liggende slot voor CL – wat door de feiten in het Duits

bevestigd wordt. Zie ook de alternatieven voor het eveneens CL-achtige (bij de morfologie van de ww-diathese gerekende) reflexief, b.v. in middelkonstrukties, in (2).

- (2) daß=s <ich> wirklich Armen <ich> leichter Almosen < *sich > gibt als
so lästigen Strolchen.

Let wel dat de aanname van een extra FP boven AgrSP, als plaats van 'point of view' van de spreker (Uriagereka 1995), hiermee niet meer nodig is. Verder vervalt de lastige veronderstelling dat het reflexivum *sich*, zoals in middelkonstrukties als in (2), *specifiek* is (eveneens Uriagereka (1995: 85) – wat tegen alle linguïstische inzichten in gaat. *sich* en z'n equivalenten in andere talen is juist onspecifiek. Alles wat te veronderstellen valt zijn de syntactische grondslagen van de Fokus Nulhypothese (nl. dat het hoofd van de diepst ingebedde konstituënt drager van het ongemarkeerde zinsaccent is en dat, hoe hoger een element in de structuurboom staat, hoe thematischer (spreek: intensioneel kontekstveronderstellender, of kontekstspecifieker) het element wordt). Let wel dat topicalisatie niet equivalent is aan thematisering (een miskenning die je vaak in de moderne literatuur aantreft, o.a. in Uriagereka 1995: 99). (3a) veronderstelt een uiterst beknopte voorkontekst, waaronder (3b, c). [TH voor 'thema', RH voor 'rhema'].

- (3) a (Nein,) [_{RH} LILI MARLEN] [_{TH} liebe ich].
b [_{RH} WEN] liebst du?
c Du liebst doch nicht [_{RH} EFFIE BRIEST]?

Het ongemarkeerde zinsaccent wordt volledig geregeld door de Fokus Nulhypothese. Voor zover afwijkingen plaats hebben van de verdeling van het ongemarkeerde zinsaccent (dus accentplaats buiten VP), is de semantische greep op voorkonteksten, in afwijking van het ongemarkeerde accent, uiterst beperkt. Zie (3a-c). Reconstructie van verplaatste elementen in syntactische basisposities zoals verondersteld in Uriagereka (1995: 99) is niet nodig. (4a, b) vat de grondaanname samen.

- (4) a [_{CP/TH} [_{AGRSP/TH} [_{AGROP/TH}]]] [_{RH/VP} ... V]
b [_{CP/CL} [_{AGRSP/CL} [_{AGROP/CL}]]] [_{RH/*CL} ... V]]

3. SOV, SVO en het Scandinavisch.

In SVO-talen zoals de Romaanse eindigt het VP links met het finiete V en geeft dan ruimte aan de thematische groep. In SOV-talen daarentegen eindigt het VP (vaak, toch lang niet altijd – ook niet in het Nederlands, zoals vaak beweerd!) links met een zinsadverbium, dat net buiten VP staat. Volgens (4) zou dan in SOV-talen ENCLISIS (POSTCLISIS) plaatsvinden, in SVO-talen daarentegen PROCLISIS. Dit gaat alleen maar gedeeltelijk op: de Westgermaanse continentale talen spelen mee, eveneens de

Romaanse SVO-talen, niet echter de Skandinavische talen. Deze vertonen ENCLISIS, ondanks hun SVO-charakteristiek. Wat is hier aan de hand?

Het lijkt erop dat ENCLISIS, of nu in SOV of in SVO, die structurele ruimte veronderstelt, welke ook voor scrambling of object shift benut kan worden. Met het oog op het Scandinavisch zouden we dan moeten zeggen dat object shift, wel beperkt mogelijk in deze talen, van een bepaalde soort moet zijn om toch ook een beperkt (4a) toe te laten. De voorwaarden onder welke object shift kan plaatsvinden zijn veel beperkter dan die voor scrambling. Volgens Chomsky korreleert object shift noodzakelijk met de beweging van V naar I (dus naar een van de Agr-knopen). Scrambling daarentegen is onafhankelijk van een dergelijke beweging. Als we de bespreking van object shift in het Scandinavisch in Vikner (1991) volgen is er in ieder geval voor hoogthematisch materiaal een dergelijke ruimte, zoals b.v. Deens *der* "daar/er" en CL voor alle Scandinavische talen. Zie (5).

(5)

a	I	gar	laeste _v	Peter	[den] _i	uden	tvivl	ikke	[_{VP} t _v t _i]
b	*I	gar	laeste _v	Peter	[bogen] _i	uden	tvivl	ikke	[_{VP} t _v t _i]
		gisteren	las	Peter	t/*boek-het	zonder	twijfel	niet	

Wat voor onze analyse op basis van thema-rhema-verdeling, zoals aangeduid in (4), spreekt, is het feit dat indefiniete DPs nooit object shift mogen ondergaan, tenminste in bepaalde Scandinavische talen (IJslands, Faroees), zwakke pronomina daarentegen wel. Dit is in overeenstemming met de feiten voor Duits en Nederlands: indefiniete NPs blijven, voor zover ze niet onder contrastaccent staan, binnen VP en krijgen daar een ongemarkeerd zinsaccent; zwakke pronomina daarentegen moeten altijd VP naar links verlaten. Zo gezien kan wel gezegd worden dat ook in de Scandinavische SVO-talen structurele TH-ruimte rechts van het (bewogen) finiete ww is, om pronomina op te nemen. De algemene aanwijzing in (4) is dus uit te breiden met gevallen waar V het VP naar links verlaat.

(6) a	[_{CP/TH}	[_{AGRSP/TH}	[_{AGROP/TH}]]] [_{RH/VP} ... V]	voor het	Kontinentaal	Westgermaans
b	[_{CP/TH}	V [_{AGRSP/? TH}	[_{AGROP/TH}]]] [_{RH/VP} ... V/t _v]	voor het	Scandinavisch	

Zodoende kun je wel zeggen dat een algemene typologische en vrij eenvoudige oplossing voor de plaatsing van CL mogelijk is (met alle voorbehouden van een uitspraak die op zo weinig talen gegrond is). Aan de andere kant zou het te simpel zijn om de Greenbergiaanse typologische scheiding tussen V-marginaal (VSO, SOV) en V-middel (SVO) te korreleren met het verschijnsel van PRO- tegen ENCLISIS. De waarheid daarvan (als ze er überhaupt een typologische generalisatie is) ligt gekompliceerder, ondanks het feit dat er wat waar aan is. Er zijn nu eenmaal structureel verschillende SVO-talen.

Bibliografie

- Abraham, W. 1993. "Clausal focus vs. discourse rhema in German: a programmatic review." In: D. Gilbers & S. Looyenga (red.) *Language and Cognition 2*. [Yearbook of the Research Group for Linguistic Theory and Knowledge Representation of the University Groningen.] Groningen, 1-12.
- Bayer, J. 1983/84. "Comp in Bavarian syntax." *The Linguistic Review* 3, 209-274.
- Cinque, G. 1993. "A null theory of phrase and compound stress." *Linguistic Inquiry* 24/2, 239-297.
- Givón, T. 1976. *Subject and topic*. Chicago: Chicago University Press.
- Haider 1988. "Matching projections." In: A. Cardinaletti, G. Cinque & G. Giusti (red.) *Constituent Structure: Papers from the 1987 GLOW Conference*. Dordrecht: Foris.
- Uriagereka, J. 1995. "Aspects of the syntax of clitic placement in Western Romance." *Linguistic Inquiry* 26/1, 79-123.
- Vikner, St. 1991. Verb movement and the licensing of NP positions in the Germanic languages. Proefschrift, Universiteit van Genève.

SYMMETRIE EN ASYMMETRIE

Peter Ackema en Ad Neeleman

1 Inleiding

De theorie van Kayne (1994) heeft twee belangrijke consequenties: er is een universele specificieerder-hoofd-complement basisvolgorde en verplaatsing is uitsluitend mogelijk naar links. In deze squib willen we laten zien dat basisstructuren symmetrisch zijn. Wat betreft verplaatsing is er wel een asymmetrie: hoofdverplaatsing naar rechts is onmogelijk. We suggereren dat dit geen consequentie is van een syntactisch principe, maar van parsingstrategieën.

2 Symmetrie

Tot voor kort werd bij X-bar schema's meestal vermeld dat de volgorde van de constituenten in het schema irrelevant is. Complementen, specificieerders en bepalingen kunnen in principe zowel links als rechts van het hoofd verschijnen. Gezien het feit dat constituenten op een bepaald X-bar niveau aangehecht worden, verwachten we spiegelbeeldeffecten in de basis: de volgorde waarin twee elementen links van een hoofd verschijnen is het spiegelbeeld van de volgorde waarin die elementen rechts van het hoofd verschijnen. Zie (1).

$$(1) \quad [XP_1 [XP_2 [Y] XP_2] XP_1]$$

Dat met name argumenten in veel gevallen niet de mogelijkheid hebben om aan beide zijden van het hoofd te verschijnen ligt aan de zichtbaarheidseis: aan argumenten moet casus worden toegekend in een bepaalde richting en soms ook nog onder adjacentie. Elementen binnen de VP die aan beide zijden van het hoofd gegenereerd kunnen worden vertonen echter inderdaad spiegelbeeldeffecten. Hun distributie bevestigt dus de traditionele visie dat basisstructuren symmetrisch zijn.

Een bekend voorbeeld zijn de spiegelbeeldeffecten bij PP-over-V in het modern Nederlands. Een meer spectaculair voorbeeld is te ontleen aan het Middel-nederlands, waar (waarschijnlijk vanwege het nog aanwezige morfologische casus-systeem) DP-argumenten en secundaire predicaten aan beide zijden van het werkwoord konden verschijnen:

- (2) a. So suldy [[den coeke]₁ [[in stucken]₂ wryven]]
 b. Si hebben [[gevaerwet [root]₂] [die straten]₁]

Spiegelbeeldeffecten kunnen niet alleen waargenomen worden binnen één taal, maar ook tussen talen. Zo blijkt de volgorde van adverbia in het Nederlands het spiegelbeeld van de volgorde van post-verbale adverbia in het Engels (zie (3)). Dat in (3b) *yesterday* inderdaad hoger is aangehecht dan het links ervan staande *passionately* wordt bevestigd door het feit dat onder VP-vooropplaatsing *yesterday* wel, maar *passionately* niet kan worden achtergelaten (zie (4)).

- (3) a. dat Jan [gisteren₁ [vurig₂ [een meisje kuste]]]
 b. John [[[kissed a girl] passionately₂] yesterday₁]
- (4) John always wanted to kiss a girl ...
 a. and [kiss a girl]_i he did t_i yesterday
 b. *and [kiss a girl]_i he did t_i passionately

Spiegelbeeldeffecten doen zich niet alleen voor in het verbale domein, maar ook in het nominale. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de volgorde van prenominale adjectieven in het Nederlands tegenover die van postnominale adjectieven in het Frans:

- (5) a. Een [enorme₁ [gele₂ appel]]
 b. Une [[pomme jaune₂] énorme₁]

Meer in het algemeen is de volgorde van determinatoren, telwoorden en adjectieven in talen waarin deze elementen rechts van het nomen staan in het merendeel van de gevallen omgekeerd aan de Nederlandse volgorde (zie Greenberg 1966):

- (6) a. Determinator - telwoord - adjectief - nomen
 b. Nomen - adjectief - telwoord - determinator

Een theorie die een universele onderliggende volgorde aanneemt, is gedwongen spiegelbeeldeffecten te verklaren met behulp van verplaatsingen. Dit leidt echter vaak tot een groot aantal verplaatsingen waarvoor onafhankelijke motivatie vooralsnog ontbreekt, zeker gezien het feit dat in een aantal gevallen, bijvoorbeeld (2), moet worden aangenomen dat deze verplaatsingen optioneel zijn.

3 Asymmetrie

Naast de hierboven genoemde symmetrieën, komen ook anti-spiegelbeeldeffecten voor. In een aantal nomen-initiële talen vertonen de afhankelijke elementen dezelfde volgorde als in nomen-finale talen (zie (7a)). Dit kan verklaard worden door één verplaatsing: hoofdverplaatsing van het nomen naar links. Nu blijkt er echter een fundamentele asymmetrie op te treden. Hoofdverplaatsing van het nomen naar rechts is onmogelijk: naast (6b) bestaan er geen talen die de volgorde in (7b) vertonen.

- (7) a. Nomen - determinator - telwoord - adjectief
 b. *Adjectief - telwoord - determinator - nomen

De asymmetrie van hoofdverplaatsing tegenover de symmetrie van basisstructuren bestaat ook in het verbale domein. De aanname dat subjecten links of rechts van V' gegenereerd kunnen worden en objecten links of rechts van V levert een behoorlijke taaltypologie op. Daarnaast is in sommige talen sprake van hoofdverplaatsing van V naar links. Voorbeelden zijn VSO talen en talen met V2. Er lijken echter geen talen te bestaan waarin hoofdverplaatsing van V naar rechts voorkomt: een "verb last" of "verb one but last" regel is ons niet bekend (verderop zullen we kort iets over Verb Raising opmerken).

Gegeven de in paragraaf 2 genoemde spiegelbeeldeffecten is het niet aannemelijk dat de syntaxis fundamenteel asymmetrisch is. Dit betekent dat een syntactische oorzaak voor de onmogelijkheid van hoofdverplaatsing naar rechts niet voor de hand ligt. In plaats daarvan willen we suggereren dat dit een gevolg is van bepaalde parsingstrategieën.

Ons voorstel is dat de parser in eerste instantie een (waarschijnlijk geordende) verzameling van mogelijke representaties van de input oplevert (waaruit de juiste representatie via een hier niet nader te specificeren procedure geselecteerd wordt). Zoals we hieronder zullen beargumenteren is het probleem met hoofdverplaatsing naar rechts dat de juiste representatie geen deel uitmaakt van de verzameling in eerste instantie door de parser opgeleverde structuren.

De set initiële representaties is onderhevig aan de eisen van X-bar theorie (waaronder dus de symmetrie van basisstructuren) en aan de volgende twee parsingstrategieën:

- (8) a. Introduceer geen sporen zonder reden
 b. Houd er rekening mee dat elk element verplaatst kan zijn

Het gevolg is dat de parser het eerste element in een string op een linkertak zal zetten. Het zou alleen op een rechtertak kunnen staan als er eerst een nog niet gemotiveerd spoor wordt geïnserteerd. De boom blijft vervolgens rechtsvertakkend (d.w.z. elke XP vormt een linkertak), totdat de parser een hoofd tegenkomt. Nu zijn er, vanwege (8b), twee alternatieven. In het eerste alternatief is het hoofd niet verplaatst. De boom wordt dan na het hoofd linksvertakkend (gegeven de symmetrie van basisstructuren). In het tweede alternatief is het hoofd wel verplaatst, zodat de vertakkingsrichting constant blijft. Merk op dat in dit tweede alternatief de vertakkingsrichting uiteraard wel verandert na de introductie van het spoor van het hoofd. Merk verder op dat bij XPs de parser de vertakkingsrichting nooit zal veranderen (ook niet als gehypothetiseerd wordt dat ze in hun basispositie staan), aangezien niet XPs maar hoofden spiegelcentra zijn (zie (1)).

Bekijk nu hoe de parser de string XP-XP-XP-V-XP-XP-XP analyseert (waarbij we de interne structuur van de XPs negeren). Bij de eerste XP wordt genoteerd dat hij op een linkertak staat. Aangezien de vertakkingsrichting niet kan veranderen voordat de

parser een hoofd tegenkomt, geldt dit ook voor de volgende XPs. Na het werkwoord heeft de parser twee opties.

In een optie, namelijk die waarin V verplaatst is, verandert de vertakkingsrichting en worden alle volgende XPs op een rechters tak geplaatst. Het resultaat is gegeven in (9) (waar 'LT' staat voor 'linkertak' en 'RT' voor 'rechters tak').

$$(9) \quad XP_{LT} \quad XP_{LT} \quad XP_{LT} \quad V \quad XP_{RT} \quad XP_{RT} \quad XP_{RT}$$

Gegeven de symmetrie van syntactische structuren geldt voor elementen op linkertakken dat voorafgaan c-commanderen impliceert en voor elementen op rechters takken het omgekeerde. De c-commandeerverhoudingen tussen linkertakken en rechters takken is echter ongedefinieerd en zal dus door verdere analyse bepaald moeten worden. (Dit houdt ook in dat aan het werkwoord zelf geen LT/RT-specificatie toegekend zal worden in de verzameling initiële parses.)

De tweede optie is om de vertakkingsrichting na het hoofd niet te veranderen, onder de hypothese dat het hoofd verplaatst is. In dat geval zullen ook de volgende XPs op een linkertak gezet worden, totdat een spoor geïnserteerd wordt. Dit levert bijvoorbeeld (10) op als mogelijkheid (met het spoor in voorlaatste positie).

$$(10) \quad XP_{LT} \quad XP_{LT} \quad XP_{LT} \quad V_i \quad XP_{LT} \quad XP_{LT} \quad t_i \quad XP_{RT}$$

De parser kan deze string dus of als basisstructuur of als een structuur met hoofdverplaatsing naar links analyseren. Merk echter op dat een analyse waarin het werkwoord naar rechts is verplaatst ontbreekt. Vanwege (8a) mag er niet zonder reden een spoor geïntroduceerd worden. Dit betekent dat het spoor pas geïnserteerd kan worden als de parser het antecedent is tegengekomen. Bij verplaatsing naar rechts heeft dit tot gevolg dat het spoor geïnserteerd moet worden voor een of meer XPs met een al vastgelegde LT-specificatie. Dit terwijl de vertakkingsrichting na de positie van het spoor zou moeten veranderen. Introductie van een spoor op deze manier impliceert dus dat informatie die al in de parse is opgenomen veranderd moet worden, iets wat niet mogelijk is. Bij verplaatsing naar links doet dit probleem zich niet voor. Aangezien het antecedent aan het spoor voorafgaat, kan het spoor geïntroduceerd worden op het moment dat de vertakkingsrichting bepaald wordt.

Bovenstaande verklaring impliceert dat verplaatsing naar rechts wel mogelijk is als de LT/RT-specificaties na introductie van het spoor niet veranderd hoeven te worden. Dit is aan de orde in twee gevallen, namelijk bij XP-verplaatsing en bij hoofdverplaatsing die geen XPs (behorende bij dit hoofd) passeert (zodat er geen XPs zijn waarvoor een reeds toegekende LT-specificatie veranderd zou moeten worden). Dit betekent dat voor de hierboven besproken string nog twee mogelijkheden zijn: een parse met XP-verplaatsing naar rechts, bijvoorbeeld (11a), en een parse met stringvacueuze hoofdverplaatsing naar rechts, zoals in (11b).

$$(11) \quad \begin{array}{l} \text{a. } XP_{LT} \quad XP_{LT} \quad XP_{LT} \quad V \quad XP_{RT} \quad t_i \quad XP_{RT} \quad XP_{L,RT} \\ \text{b. } XP_{LT} \quad XP_{LT} \quad XP_{LT} \quad t_i \quad V_i \quad XP_{RT} \quad XP_{RT} \quad XP_{RT} \end{array}$$

Een gevolg is ook dat Nederlandse Verb Raising nog steeds als hoofdverplaatsing naar rechts geanalyseerd kan worden (mits geen XP die bij het ingebedde werkwoord hoort wordt gepasseerd):

(12) $XP_{LT} XP_{LT} XP_{LT} t_i V V_i$

Bibliografie

Greenberg, Joseph (1966). 'Some universals of grammar with particular reference to the order of meaningful elements.' In: J. Greenberg (ed.) *Universals of Language* (2e editie), 73-113. MIT Press, Cambridge.

Kayne, Richard (1994). *The Antisymmetry of Syntax*. MIT Press, Cambridge.

FOCUSPARTIKELS EN SUCCESSIEF-CYCLISCHE VERPLAATSING

Sjef Barbiers

1. Focuspartikels als diagnostiek voor verplaatsing

In de analyse van Sportiche (1988) hebben de zinnen in (1a,b) de onderliggende structuur in (1c):

- (1) a [Tous les enfants]_i ont t_i vu ce film
 alle de kinderen hebben gezien die film
 b [Les enfants]_i ont tous t_i vu ce film
 de kinderen hebben alle gezien die film
 c ont [_{VP} [_{NP} tous [_{NP} les enfants]] vu ce film]

De basispositie van het subject *tous les enfants* is in de VP. De basispositie van de kwantor *tous* is in de subject-NP, links van de rest van het subject. Zin (1a) is het resultaat van verplaatsing van het gehele subject naar een hogere positie. In zin (1b) is *tous* achtergebleven in zijn basispositie en is de rest van het subject naar een hogere positie verplaatst. Als deze analyse juist is dan markeert *tous* in (1b) de basispositie van het subject. Dankzij deze eigenschap kan *tous* gebruikt worden bij het onderzoek naar syntactische structuur, en in het bijzonder als een diagnostiek voor verplaatsing (zie bijvoorbeeld Giusti 1990).

Scalaire focuspartikels zoals het Nederlandse *maar* hebben dezelfde eigenschap: ze kunnen bij verplaatsing van het argument waar ze bij horen achterblijven in de basispositie. De zinnen in (2) laten dit zien.

- (2) a [_{CP} Jan zei [_{CP} dat ie [_{NP} *maar TWEE vogels*] gezien had]]
 b [_{CP} [_{NP} *Maar TWEE vogels*] zei Jan [_{CP} dat ie t_i gezien had]]
 c [_{CP} [_{NP} *TWEE vogels*] zei Jan [_{CP} dat ie *maar* t_i gezien had]]
 d [_{CP} Jan heeft [_{NP} TWEE jongens] verteld [_{CP} dat ie maar een boek heeft gekocht]]
 # Jan heeft *maar TWEE jongens* verteld dat ie een boek heeft gekocht'
 e [_{CP} [_{PP} Met EEN bezoeker]_i zei Jan [_{CP} dat ie *maar* t_i gesproken had]]

In (2b) is het gehele object van *gezien*, [*maar twee vogels*], uit de ingebedde zin gehaald en verplaatst naar de specificerder van de matrix-CP. In (2c) daarentegen is het partikel *maar* achtergebleven in de basispositie van het object. In (2c) hoort *maar* interpretatief bij het object: afgezien van het effect van topicalisatie betekent (2c) hetzelfde als de zinnen (2a,b). In (2d) kan *maar* niet interpretatief bij de NP *twee jongens* horen. De oorzaak hiervan is dat *maar* niet links-adjacent is aan de basispositie van deze NP. In (2d) is de NP *twee jongens* immers een argument van het matrix

werkwoord *vertellen*. De basispositie van deze NP is dan ergens in de matrix-CP, terwijl *maar* zich de ingebedde zin bevindt. De zin in (2e) tenslotte laat zien dat PPs zich hetzelfde gedragen als NPs wanneer het gaat om de mogelijkheid een focuspartikel achter te laten terwijl de bijbehorende PP verplaatst wordt. Zie voor verdere bespreking Barbiers (1995).

2. Successief cyclische verplaatsing

De vraag rijst nu of het achterblijven van een focuspartikel beperkt is tot de basispositie van de bijbehorende constituent of dat een focuspartikel ook op een tussenlandingsplaats kan achterblijven. De zin in (3a) suggereert dat zoiets inderdaad kan. De zin in (3b) laat zien dat de mogelijkheid om *maar* op te vatten als een modificeerder van de NP *twee vogels* afhangt van verplaatsing van deze NP. Als de NP *twee vogels* in zijn basispositie blijft, zoals in (3b), dan is die mogelijkheid er niet.

- (3) a [TWEE vogels]_i zei Jan *maar* dat ie t_i gezien had
 `Jan zei dat ie maar TWEE vogels gezien had'
 b Jan zei *maar* dat ie TWEE vogels gezien had
 #Jan zei dat ie maar TWEE vogels gezien had'

De meest gebruikelijke analyse van een topicalisatie zoals in (3a) is dat de getopicaliseerde constituent een tussenlanding maakt in de ingebedde [spec,CP]. Op grond van de zinnen in (4) moeten we echter concluderen dat *maar* in (3a) zich niet in de ingebedde [spec,CP] kan bevinden (Hans Bennis, p.c.).

- (4) a [_{CP} TWEE vogels had Jan *maar* gezegd [_{CP} dat ie gezien had]]
 b *[[_{CP} TWEE vogels had Jan gezegd [_{CP} *maar* [_C dat ie gezien had]]]]

In (4a) gaat *maar* vooraf aan het matrix-werkwoord *gezegd* en kan dus niet in de ingebedde [spec,CP] staan. In (4b) kan *maar* alleen *maar* in de ingebedde [spec,CP] staan, want deze CP is het complement van het matrix werkwoord *gezegd*. Het resultaat is echter een ongrammaticale zin.

Waar bevindt *maar* zich in zinnen zoals (3a) en (4a) dan wel, en waarom bevindt *maar* zich daar? Het is aannemelijk dat *maar* zich niet hoger dan de matrix-VP bevindt: *maar* kan bijvoorbeeld niet voorafgaan aan een indirect object of een temporeel adverbium in de matrix-zin.

- (5) a TWEE vogels had Jan (**maar*) Piet (*maar*) gezegd dat ie gezien had
 b TWEE vogels had Jan (**maar*) gisteren (*maar*) gezegd dat ie gezien had

Als *maar* zich in de matrix-VP bevindt in een zin als (4a), dan lijkt dat de Barriers-analyse van A-bar verplaatsing (Chomsky 1986:79) te ondersteunen. In deze analyse gaat de NP *maar twee vogels* eerst naar de ingebedde [spec,CP]. De NP kan

vervolgens niet in één stap van de ingebedde [spec,CP] naar de matrix-[spec,CP]. De reden is dat de matrix-INFL zijn VP-complement niet L-markeert. Daardoor is deze VP een blokkerende categorie en een barrière. De matrix-IP erft de barrière-status van VP. Verplaatsing van de ingebedde [spec,CP] naar de matrix-[spec,CP] in één stap is dan een verplaatsing over twee barrières. Om een dergelijke schending van subjacentie te vermijden moet de NP eerst aan de matrix-VP adjugeren. De zin in (4a) krijgen we als *maar* in deze adjunctie-positie blijft staan terwijl de rest van de NP naar de matrix-[spec,CP] gaat. Deze analyse verklaart waarom *maar* in de matrix-zin interpretatief kan horen bij een NP die afkomstig is uit de ingebedde zin. De vraag waarom *maar* niet in de ingebedde [spec,CP] achter kan worden gelaten blijft echter onbeantwoord.

3. Een alternatief?

Omdat de Barriers-analyse van zinnen als (4a) niet verklaart waarom *maar* niet in de ingebedde [spec,CP] kan achterblijven, is het zinvol om op zoek te gaan naar een betere verklaring. We weten dat *maar* in elk geval in de basispositie van een bijbehorende NP kan achterblijven. Het ligt daarom voor de hand na te gaan of *maar* in zinnen als (4a) misschien toch de basispositie van NP in plaats van een tussenlandingsplaats markeert. De generalisatie zou dan zijn dat *maar* uitsluitend in de basispositie van een NP (of PP) kan achterblijven, en hier zou dan uit volgen dat *maar* niet in de ingebedde [spec,CP] kan worden gestrand.

Als *maar* in (4a) de basispositie van *twee vogels* markeert, dan moet *twee vogels* een argument van het matrix werkwoord *gezegd* zijn. Zoals (6) laat zien kan het werkwoord *zeggen* echter niet tegelijk een direct-object NP en een sententieel complement nemen. Een bijkomend probleem is dat het ingebedde werkwoord *gezien* hier geen intern argument heeft.

(6) *Jan had [_{NP} twee vogels] gezegd [_{CP} dat ie had gezien]

Blijkens (7a) kan het werkwoord *zeggen* wel tegelijkertijd een *van*-PP en een sententieel complement selecteren (Marcel den Dikken, p.c.). Een analyse die de zojuist genoemde problemen op het eerste gezicht lijkt op te lossen is weergegeven in (7b).

(7) a Jan had [*maar* [_{PP} van twee vogels]] gezegd dat ie ze gezien had
 b [_{CP} [_{PP} [_P ∅ [twee vogels]]]_i had Jan *maar* t_i gezegd [_{CP} OP_i dat ie t_i gezien had]

In (7b) is de PP verplaatst vanuit de aangegeven positie in de matrixzin naar [spec,CP]; *van* is gedeleerd op PF. Het interne argument van het ingebedde werkwoord *gezien* is een fonologisch lege operator die verplaatst is naar de ingebedde [spec,CP]. Deze operator is gecoïndiceerd met *twee vogels* in de matrix-zin.

Deze analyse kan echter niet gehandhaafd worden. Het contrast tussen (8a) en (8b) laat zien dat de PP *op EEN meisje* alleen maar een argument van het ingebedde

werkwoord kan zijn. Getuige het contrast tussen (8c) en (8d) kan *maar* in de matrixzin staan en toch interpretatief bij deze PP horen, op voorwaarde dat deze PP wordt verplaatst naar de matrix-[spec,CP].

- (8) a Ik dacht dat Jan [_{PP} op EEN meisje] zou wachten
 b *Ik dacht [_{PP} op EEN meisje] dat Jan (op haar) zou wachten
 c Ik dacht maar dat Jan [_{PP} op EEN meisje] zou wachten
 #Ik dacht dat Jan maar op EEN meisje zou wachten'
 d [_{CP} [_{PP} Op EEN meisje]_i dacht ik maar [_{CP} dat Jan t_i zou wachten]]

We mogen hieruit concluderen dat de Barriers-analyse vooralsnog de beste verklaring biedt voor de beschreven feiten.

Bibliografie

- Barbiers, S. (1995): *The syntax of interpretation*. Dissertatie HIL, Rijks-universiteit Leiden.
 Chomsky, N. (1986): *Barriers*. MIT Press, Cambridge, Massachusetts.
 Giusti, G. (1990): 'Floating quantifiers, scrambling, and configurationality'. In *Linguistic Inquiry* 21, 633-641.
 Sportiche, D. (1988): 'A theory of floating quantifiers and its corollaries for constituent structure'. In *Linguistic Inquiry* 19, 425-499.

TOCH NOG ZICHT OP ZICH IN HET ALGEMEEN NEDERLANDS

Leonie Cornips en Aafke Hulk

Het Algemeen Nederlands (AN) kent een beperkte klasse van transitieve werkwoorden die ook intransitief met een onpersoonlijk subject kunnen voorkomen, zoals *verspreiden*, *oplossen*, *buigen* en *smelten* (vervolg: inchoatieve constructies). In inchoatieve constructies in het AN is de distributie van het element *zich* beperkt en onregelmatig: in (1a) is *zich* verplicht terwijl *zich* in (1b) optioneel en zelfs onaanvaardbaar is in (1c):

(1) AN	a. Het gerucht verspreidt (* <i>zich</i>)
AN	b. De suiker lost (<i>zich</i>) op
AN	c. De boter smelt *(<i>zich</i>)

De bovenstaande onregelmatige distributie in het AN is wel geanalyseerd als arbitraire lexicale codering van *zich* (Everaert 1986: 85-86). Wij zullen betogen dat de af- en aanwezigheid van *zich* in het AN niet arbitrair is, maar mede bepaald wordt door de interactie tussen de aspectuele eigenschappen van *zich* en prefixen en partikels.

De aspectuele eigenschappen van *zich* in het AN worden zichtbaar wanneer we taal(variëteiten) analyseren die over een volledig regelmatige distributie van *zich* in inchoatieve constructies als in (1) beschikken, zoals het Heerlens Algemeen Nederlands (HAN) en de Romaanse talen. Voor deze talen geldt dat een optioneel *zich/se* in inchoatieve constructies die zowel tot de aspectuele klasse van 'activities' als tot 'accomplishments' horen, *zich* als een aspectuele markeerder gedraagt: de constructie met *zich* richt de aandacht op het eindpunt van de activiteit uitgedrukt door het predikaat (Zribi-Hertz 1987).

Bekijk hiervoor een werkwoord als *koken* dat, zoals (2a) laat zien, tot beide aspectuele klassen behoort. Deze inchoatieve constructie staat immers zowel een bijwoordelijke bepaling toe die de aandacht vestigt op de duur van de activiteit zoals *drie minuten lang* (activity) als een 'eindpunt'-bepaling zoals *in/binnen drie minuten* (accomplishment). In (2b) en (2c) blijkt dat de inchoatieve constructie met *zich* respectievelijk geen duratieve maar wel een 'eindpunt'-bepaling toestaat. Hetzelfde geldt voor de inchoatieve constructies met *se* in het Frans in (3):

(2) a.	dat het ei in drie minuten/drie minuten lang kookt	HAN/AN
b.	*dat het ei <i>zich</i> drie minuten lang kookt	HAN/AN
c.	dat het ei <i>zich</i> in/binnen drie minuten kookt	HAN/*AN

- (3) a. *Le poulet s'est cuit pendant trois heures F
 `de kip heeft zich drie uur lang gekookt'
 b. Le poulet s'est cuit en très exactement 30 minutes F
 `de kip heeft zich in precies 30 minuten gekookt'

De constructies in (2) en (3) laten zien dat de aanwezigheid van *zich/se* niet de bestaande aspectuele eigenschappen verandert maar dat deze nader gespecificeerd worden (Hulk & Cornips 1994).

Op dezelfde wijze functioneert *zich/se* ook als een aspectuele markeerder in transitieve datief constructies zoals in (4). De constructie in (4a) laat zien dat *eten*, net als *koken* in (2a), zowel in de aspectuele klasse van activiteiten als in accomplishments thuishoort. Evenals in de inchoatieve constructie staat dit type constructie met *zich* geen duratieve bijwoordelijke bepaling toe. Dezelfde constructie met een optioneel *se* vinden we terug in het Spaans zoals (5) illustreert (Bonneau 1994, Nishida 1994, Zagona 1994):

- (4) a. Zij eet in vijf minuten/ vijf minuten lang een appel HAN/AN
 b. *Zij eet *zich* vijf minuten lang een appel HAN/AN
 c. Zij eet *zich* (in vijf minuten) een appel HAN/*AN
- (5) a. El niño *se* comió una manzana S
 b. El niño comió una manzana S
 `Het kind eet (zich) een appel'

De constructies met *zich/se* vestigen de aandacht op het eindpunt van de activiteit waardoor het direct object in het geheel in de activiteit betrokken wordt. De objecten in (4c) en (5a) zijn 'affected' objects, dat wil zeggen dat respectievelijk *een appel* en *una manzana* volledig (op)gegeten worden.

Alle besproken constructies in het HAN, Frans en Spaans zijn onaanvaardbaar in het AN. Willen we in het AN, net als in de *zich/se*-constructies (zie (6a)), een affected object creëren dan kan dat onder andere door de zogenaamde aspectuele prefixen en partikels. Partikels als **op** en prefixen als **be-** in respectievelijk (6b) en (6c) zijn wel geanalyseerd als hoofden van een aspectuele Small Clause (SC) (Mulder 1992):

- (6) a. Het kind eet *zich* een appel HAN/*AN
 b. Het kind eet een appel **op** HAN/AN
 c. Het kind **besmeert** een boterham HAN/AN

Wanneer we nu terugkeren naar de inchoatieve constructies in het AN dan blijken de volgende observaties van belang te zijn:

- *zich* kan of moet verschijnen in de inchoatieve constructies indien het werkwoord vergezeld gaat van (i) een aspectuele prefix zoals in (7) of van een aspectueel partikel

als in (8). Merk op dat deze constructies uitsluitend *thuishoren* in de klasse *accomplishments*:

- (7) a. Het gerucht **verspreidt** *zich* *(een half jaar lang) AN
 b. De geschiedenis **herhaalt** *zich* *(een jaar lang) AN
 c. De zuurstof **verbindt** *zich* *(een minuut lang) AN
- (8) a. De suiker lost (*zich*) **op** *(een minuut lang) AN
 b. De stad breidt *zich* **uit** *(een half jaar lang) AN
 c. De gelegenheid biedt *zich* **aan** *(een minuut lang) AN

• *zich* is uitgesloten bij werkwoorden die zonder aspectuele prefixen en/of partikels voorkomen en die zowel tot de klasse *activities* als tot *accomplishments* behoren, zoals respectievelijk *buiigen*, *smelten* en *koken* in (9):

- (9) a. Het riet buigt ?*(*zich*) in één minuut/één minuut lang AN
 b. De boter smelt *(*zich*) in één minuut/één minuut lang AN
 c. Het ei kookt *(*zich*) in één minuut/één minuut lang AN

De AN-constructies in (10) laten een soortgelijk verschijnsel zien. Werkwoorden met de (perfectieve) prefixen **ver-** en **over-** en het partikel **in** nemen, zoals verwacht, *zich*:

- (10) a. Hij **vertikt** *zich* *(een half jaar lang) AN
 b. Hij **overeet** *zich* *(een half jaar lang) AN
 c. Hij werkt *zich* **in** *(een half jaar lang) AN

Ook opvallend in dit verband zijn de constructies in (11). Net als bij de aspectuele prefixen en partikels blijkt in (11a) dat *zich* alleen met een werkwoord als *lachen* gecombineerd kan worden als er een resultaatief adjectief, zoals *suf*, aanwezig is. Onze observatie dat de aanwezigheid van *zich* hiervan afhankelijk is, wordt ook bevestigd door de constructie in (11b). In (11b) is *suf* een bijwoordelijke bepaling van hoedanigheid en aangezien er geen sprake meer is van een perfectief adjectief kan *zich* niet verschijnen:

- (11) a. Hij lacht *(*zich*) **suf** (suf = resultaatief) AN
 b. Hij lacht *(*zich*) **suf** (suf = bijw. bep.) AN

Het bovenstaande wijst erop dat de aanwezigheid van *zich* in alle besproken constructies niet arbitrair is maar dat deze mede bepaald wordt door lexicaal aspectuele markeerders zoals prefixen, partikels en adjectieven.

We kunnen concluderen dat, hoewel het AN niet over het volledige paradigma van *zich* beschikt zoals het HAN en de Romaanse talen, in al deze talen dezelfde aspectuele restricties van toepassing lijken te zijn.

Bibliografie

- Everaert, M. (1986). *The syntax of reflexivization*. Foris: Dordrecht.
- Bonneau, J., J. Bruhn-Garavito & A. Libert. (1994). *Feature checking and Spanish se*. Paper presented at WECOL, UCLA.
- Hulk, A. & L. Cornips. (1994). Réflexifs aspectuels. To appear in L. Nash & G. Tsoulas (eds), *Proceedings of Langues et Grammaire 1*.
- Mulder, R. (1992). *The aspectual nature of syntactic complementation*. Unpubl. diss. HIL, University of Leiden.
- Nishida, C. (1994). The Spanish reflexive clitic *se* as an aspectual class marker. *Linguistics* 32. 425-458.
- Zagona, Karen. (1994). *Compositionality of Aspect: evidence from Spanish aspectual se*. communication LSRL 24. Los Angeles.
- Zribi-Hertz, Anne. (1987). La réflexivité ergative en français moderne. *Le français moderne* 55. 23-54.

**SUCCES-IMPERATIEVEN.
EVIDENTIE VOOR DE TRANSITIVITEIT VAN NIET-ERGATIEVEN**

Norbert Corver

Beschouw de volgende zinnen:

- (1) a. Eet ze!
b. Lees ze!

Deze imperatiefzinnen kunnen allereerst een bevel uitdrukken. De spreker beveelt dat de toegesprokene iets eet c.q. leest. Behalve deze "bevel"-interpretatie kunnen de zinnen in (1) ook een "wens"-interpretatie hebben. In dat geval wenst de spreker de toegesprokene een goed verloop van datgene wat het werkwoord uitdrukt. Informeel uitgedrukt krijgen (1a,b) ruwweg de volgende interpretatie: "(ik wens je) Succes met eten/lezen". Gezien deze interpretatie spreek ik in het vervolg over "succes-imperatieven".

Zo op het eerste gezicht lijken de bevel-imperatief *eet/lees ze!* en de succes-imperatief *eet/lees ze!* syntactisch weinig van elkaar te verschillen: het subject is leeg (pro), het werkwoord is naar C^o verplaatst en *ze* gedraagt zich als een object-clitic dat zich vasthecht aan het werkwoord.

Er is echter een duidelijk verschil tussen beide imperatieven wat betreft de interpretatie van *ze*. Onder de bevel-interpretatie heeft *ze* een duidelijk referentiële functie: Het kan bijvoorbeeld verbonden worden met een zinsextern antecedent (2a) of een rechtsgedisloceerde DP (2b); en het kan vervangen worden door andere object-clitica (2c). Dergelijke interpretaties en substituties zijn niet mogelijk onder de "succes"-interpretatie.

- (2) a. Zie je die appels? Eet ze!
b. Eet ze, die appels!
c. Eet 't/r/m!

Een ander opmerkelijk verschil betreft de distributie van *ze*. Zoals blijkt uit (3), kan het clitisch element *ze* in succes-imperatieven voorkomen bij niet-ergatieve werkwoorden. Deze voorbeelden staan duidelijk geen "bevel"-interpretatie toe.

(3) a. werk ze!	e. Schaats ze!
b. maf ze!	f. Telefoon ze!
c. slaap ze!	g. Tuinier ze!
d. vergader ze!	h. Fuif ze!

Gezien de bovengenoemde asymmetrieën is het duidelijk dat de "bevel"-imperatief *eet/lees ze!* en de "succes"-imperatief *eet/lees ze!* twee verschillende constructies zijn, ondanks hun gelijkheid aan de oppervlakte.

Belangrijke vraag is natuurlijk: Wat is de status van het clitische element *ze* in "succes"-imperatieven? Mijn voorstel is dat het simpelweg een (expletief) direct object is bij het werkwoord en dat het als zodanig empirische evidentie geeft voor Hale & Keyser's (1993) theoretisch voorstel dat niet-ergatieve werkwoorden in wezen transitief zijn. Eenvoudig geformuleerd komt hun voorstel erop neer dat niet-ergatieve werkwoorden predikaten zijn waarin het nominale hoofd van het complement geïncorporeerd is:

(4) [_{VP} V+N_i [_{NP} t_i]] (volgorde irrelevant)

Stel dat niet alleen N, maar ook het functionele nominale hoofd D kan incorporeren in V als D geen referentiële functie heeft. Ervan uitgaande dat pronominale clitics D's zijn, kunnen we dan voorstellen dat de verba in (3) complexe predikaten zijn die het resultaat zijn van syntactische D-incorporatie. (Een andere mogelijkheid zou zijn *ze* te interpreteren als een lexicale kopie van een abstract geïncorporeerde D; voor het gemak nemen we aan dat *ze* zelf geïncorporeerd is in V).

(5) [_{VP} V+D_i [_{DP} t_i]] (volgorde irrelevant)

Deze incorporatie-analyse voorspelt dat "succes"-imperatieven onmogelijk zijn bij ergatieve werkwoorden; immers, het subject -- dat overigens altijd leeg (i.e. *pro*) blijft in "succes"-imperatieven -- vindt zijn oorsprong in de object positie. Er is met andere woorden geen plaats voor het clitic object *ze*. Zoals blijkt uit de ongrammaticaliteit van de voorbeelden in (6) is deze voorspelling correct. Merk op dat de onwelgevormdheid van deze voorbeelden niet semantisch van aard is; (6c) kan bijvoorbeeld heel goed met een "succes"-interpretatie geassocieerd worden: "Succes met vertrekken". Voor de volledigheid merk ik voorts op dat imperatief-structuren geenszins zijn uitgesloten bij ergatieve werkwoorden, hetgeen blijkt uit (7).

(6) a. *Kom <i>ze!</i>	(7) a. Kom!
b. *Blijf <i>ze!</i>	b. Blijf!
c. *Vertrek <i>ze!</i>	c. Vertrek!
d. *Verschijn <i>ze!</i>	d. Verschijn!

Als de structuren in (3) gevallen van object-incorporatie zijn, dan verwacht men dat het incorporatieproces onderhevig is aan dezelfde beperkingen als andere incorporatieverschijnselen (zie Baker 1988). Meer specifiek, houdt dat in dat N-incorporatie beperkt is tot hoofd-complement structuren. Het clitic element *ze* in succes-imperatieven kan alleen zijn oorsprong vinden in de direct object-DP van het werkwoord; het kan bijvoorbeeld niet geïncorporeerd zijn vanuit de subject-DP van een small clause-structuur.

Vergelijk nu de zinnen in (8) met die in (9) (uitgaande van de succes-interpretatie):

(8) a. Eet ze!	(9) a. *Eet ze op!
b. Lees ze!	b. ?*Lees ze voor!
c. Bel ze!	c. *Bel ze op!
d. Strijk ze!	d. ?*Strijk ze glad!
e. Verf ze!	e. *Verf ze groen!
f. Drink ze!	f. *Drink ze leeg!
g. Knip ze!	g. ?*Knip ze kaal!

Wat we zien is dat succes-imperatieven uitgesloten zijn in partikel- en resultatief-structuren. Merk ook hier op dat semantisch gezien een succes-lezing heel wel mogelijk is; een zin als (9c) zou bijvoorbeeld geïnterpreteerd worden als "succes met het opbellen". De ongrammaticaliteit van deze zinnen lijkt dus syntactisch van aard: D-incorporatie van *ze* in V is onmogelijk vanuit de subjectpositie van een small clause.

Merk tot slot op dat de zinnen in (9) welgevormd zijn onder een bevel-interpretatie, hetgeen opnieuw bevestigt dat de bevel-imperatief en de succes-imperatief syntactisch verschillend zijn. In overeenkomst met recent werk op het gebied van clitics neem ik aan dat in deze bevel-imperatieven het pronomen *ze* een twee-staps-verplaatsing ondergaat: eerst wordt de DP naar [Spec,AgroP] verplaatst en vervolgens wordt D (i.e. *ze*) geadjungeerd aan een functioneel hoofd. Kortom, twee verschillende syntactische operaties liggen ten grondslag aan de distributie van *ze* in succes-imperatieven en bevel-imperatieven.

Zoals altijd blijven er allerlei vragen onbeantwoord: Waarom komt *ze* alleen aan de oppervlakte bij deze succes-imperatieven? Waarom *ze* en niet een ander object-clitic? etc. Een diepgaander studie van deze naar mijn weten nauwelijks bestudeerde constructie lijkt zeker gewenst.

Bibliografie

- Baker, M. (1988). *Incorporation*. University of Chicago Press, Chicago.
- Hale, K. and S.J. Keyser (1993) On Argument Structure and the Lexical Expression of Syntactic Relations. In: K. Hale and S.J. Keyser (eds.) *The View from Building 20*. MIT Press, Cambridge, Mass., 53-109.

EXTRAPOSITIE ALS INTRAPOSITIE EN ENGELSE TAG-VRAGEN

Marcel den Dikken

Als rechtswaartse verplaatsing niet bestaat (Kayne 1994), hoe kunnen extrapositie-verschijnselen dan worden geanalyseerd? Op een specifiek deeltje van deze vraag wil ik in deze squib een antwoord geven. Ik wil aannemelijk maken dat Heavy NP Shift overte *linkswaartse* verplaatsing van de zware NP (naar SpecAgrOP) behelst, in tandem met overte *linkswaartse* verplaatsing, over de landingsplaats van de zware NP heen, van het restant van de VP waar de zware NP oorspronkelijk deel van uitmaakte. Ruwweg ziet de analyse van een voorbeeld als (1) er dan dus uit als in (2) (waar 'HNP' staat voor de zware NP in voorbeeld (1)).

- (1) John has secretly possessed since 1939 [the treasure said to have been buried on that island]
 (2) ... [_{VP} has secretly possessed t_j]_i since 1939 ... [_{AgrOP} HNP_j [_{AgrOP} AgrO [_{VP} t_i]]]

De gedachte dat NP-verplaatsing naar SpecAgrOP een hoofdingrediënt van de analyse van Heavy NP Shift is, wordt met name ingegeven door gedeeltelijk reeds door Ross (1967), Witten (1972:IV-93) en Postal (1974:92-93, n. 8) geobserveerde restricties op de toepassing ervan. In (3) geef ik een volledig paradigma van de (on)mogelijkheden:

- (3) a. John has wanted to find since 1939 [HNP]
 b. ? John has expected to find since 1939 [HNP]
 c. ?* John has wanted/expected Mary to find since 1939 [HNP]
 d. ?* John has been asking Mary to go find since 1939 [HNP]
 e. ?* John has been promising Mary to go find since 1939 [HNP]
 f. * John has expected that he would find since 1939 [HNP]

De voorbeelden in (3) zijn zodanig geconstrueerd dat uitsluitend een matrix-lezing van de tijdsbepaling *since 1939* beschikbaar is. En dus laat de ongrammaticaliteit van voorbeeld (3f) zien dat zware NP-extrapositie geen finiete CP-grens kan overschrijden.

Een A'-verplaatsinganalyse van Heavy NP Shift staat met betrekking tot de ongrammaticaliteit van (3f) in wezen met lege handen. We weten immers dat allerlei vormen van A'-afhankelijkheden zonder problemen over een finiete CP-grens heen gelegd kunnen worden. Een analyse van Heavy NP Shift die zegt dat er hier NP-verplaatsing in het geding is, kan daarentegen de ongrammaticaliteit van (3f) direct relateren aan het feit dat NP-verplaatsing uit finiete zinnen onmogelijk is.

De gedachte dat de zware naamwoordgroep NP-verplaatsing ondergaat, wordt verder ondersteund door de parallellie tussen de paradigmata in (3) en (4). De zinnen in (4) (waarin onderstreping de woordreeks markeert die op LF het VP-gat achter *did*

opvult in de bedoelde 'matrix-lezing' van de zinnen) zijn voorbeelden van 'antecedent-contained deletion' (ACD; May 1985, Hornstein 1994):

- (4) a. John wanted to visit every city that Bill did
 b. ?? John expected to visit every city that Bill did
 c. * John wanted/expected Mary to visit every city that Bill did
 d. * John asked Mary to visit every city that Bill did
 e. * John promised Mary to visit every city that Bill did
 f. * John expected that he would visit every city that Bill did

Hornstein (1994), die het leeuwedeel van het paradigma in (4) heeft blootgelegd, verklaart de ACD-feiten aan de hand van een minimalistische analyse volgens welke de object-QP op LF NP-verplaatsing ondergaat naar SpecAgrOP, en op die manier 'ontsnapt' aan de VP die op LF wordt gereconstrueerd op de positie van het VP-gat (aldus 'oneindige regressie' tegengaand). Voor een eenvoudig ACD-voorbeeld als (5a) wordt Hornsteins analyse geïllustreerd in (5b):

- (5) a. John visited every city that Bill did
 b. $[_{IP} \text{John}_j [_{IP} \text{Infl } [_{\text{AgrOP}} [\text{every city that Bill did } [_{VP} e]]_i [_{\text{AgrOP}} \text{AgrO} [_{VP} t_j [_{VP} \text{visited } t_i]]]]]]]$

Om de 'matrix-lezing' van de voorbeelden in (4) te krijgen (waarin het VP-gat op LF wordt opgevuld door de matrix-VP), moeten we het ingebedde object in deze voorbeelden laten stijgen naar een SpecAgrOP-positie in het inflectionele domein van de matrixzin. Voor de HNPS-voorbeelden in (3) geldt, gegeven de hier voorgestelde NP-verplaatsingsanalyse, precies hetzelfde. Gelet op de goede motieven voor Hornsteins analyse van ACD in (5b), ondersteunt nu de empirische parallellie van (3) en (4) een benadering van 'extrapositie' van zware NPs in termen van NP-verplaatsing naar SpecAgrOP.

Bezien vanuit dit perspectief volgt de ongrammaticaliteit van (3/4f) dan onmiddellijk uit de opaciteit van finiete CPs voor NP-verplaatsing. En de rest van het paradigma kan herleid worden tot het gegeven dat het in de matrixzin genereren van de AgrOP waarin de naamval van het object van de ingebedde zin wordt gecheckt, een mogelijkheid is die voorbehouden is aan slechts een gering aantal constructies – die met 'restructuring'-werkwoorden, waar *want* in de a-voorbeelden er één van is, en waartoe door een subset van sprekers (de oordelen over de b-voorbeelden lopen dan ook uiteen) ook *expect* wordt gerekend.

Die restrictie op het buiten de infinitiefzin genereren van AgrOP is geen idiosyncrasie van het Engels. De feiten in (3) komen ons als sprekers van het Nederlands immers ook bekend voor als het gaat om de distributie van linkswaartse objectverplaatsing ('scrambling'):

- (6) a. Jan had de schat verwacht [te zullen vinden]
 b. ?? Jan had Marie de schat opgedragen [te gaan zoeken]
 c. ?? Jan had Marie de schat beloofd [te gaan zoeken]
 d. * Jan had de schat verwacht [dat hij zou vinden]

In navolging van Zwart (1993) neem ik aan dat in voorbeeld (6a) het ingebedde object in de matrixzin is terechtgekomen via overte casuscheckende NP-verplaatsing naar een SpecAgrOP-positie in het functionele domein van de hoofdzin. Net als in de Engelse voorbeelden mislukt zulks in de overige voorbeelden in (6).

Als dit dan voldoende aannemelijk maakt dat er overte NP-verplaatsing naar SpecAgrOP in het geding is in de analyse van Heavy NP Shift in het Engels, dan rijst vervolgens de vraag hoe het komt dat de zware NP, die dus in mijn voorstel naar *links* wordt verplaatst, uiteindelijk toch helemaal aan het zinseinde terecht komt. Dat nu is mijns inziens het gevolg van een tweede, eveneens in de overte syntaxis gezette verplaatsingsstap in de derivatie van Heavy NP Shift-constructies: linkswaartse verplaatsing van het restant van de VP waar het zware object uit vandaan komt. In een voorbeeld als (1) wordt, zoals reeds geschetst in (2), de restant-VP verplaatst naar een positie onmiddellijk links van de tijdsbepaling.

Wat voor verplaatsing is dat, en naar wat voor een positie? In navolging van Barbiere (1994, 1995) neem ik aan dat schijnbaar rechtsadjungerende adverbiale bepalingen in werkelijkheid linkeradjuncten zijn, en dat zij de VP waarvan ze geprediceerd zijn, in hun specificieerderpositie ontvangen in de loop van de derivatie. Voor een zin als *John wrote the letter in the garden* leidt dat dan tot een analyse zoals geschetst in (7):

- (7) ... [_{PP} [_{Spec} [_{VP} **wrote the letter**]_i] [_{PP} in the garden] ... [_{VP} *t_i*] ...

In het licht van de af te leiden woordvolgorde in Heavy NP Shift-constructies als (1) neem ik (in afwijking van Barbiere, die de bepaling aan VP adjugeert) aan dat de tijdsbepaling *since 1939* op z'n laagst aan de AgrOP (maar mogelijk, zoals Kayne dat zou willen, aan een speciaal daarvoor in het leven geroepen functionele projectie buiten AgrOP) geadjungeerd zit. De combinatie van overte verplaatsing van het zware object naar SpecAgrOP en overte verplaatsing van de restant-VP naar de specificieerderpositie van de boven AgrOP zittende tijdsbepaling levert dan het gewenste resultaat op: eerst komt de restant-VP, dan de tijdsbepaling, en tenslotte het zware object, dat, ondanks dat het zelf naar links is verplaatst, toch uiteindelijk aan het rechteruiteinde van de zin terecht komt.

- (8) ... [_{PP} [_{Spec} [_{VP} **John has secretly possessed *t_j***]_i] [_{PP} since 1939]] ... [_{AgrOP} [the treasure said to have been buried on that island]_j [_{AgrOP} AgrO [_{VP} *t_i*]]] ...

Met deze, in de context van deze squib noodzakelijkerwijs tamelijk beknopte schets van de analyse van Heavy NP Shift hebben we nu een verklaring gevonden voor het paradigma in (3), dat onder de alternatieve intrapositie-analyses van HNPS in Larson (1989) en Kayne (1994) onverklaard blijft. Interessant genoeg komt hetzelfde

paradigma terug in Heavy NP Shift-constructies waarin de zware NP aan de rechterkant van een zgn. *question tag* terecht komt. Ik zal dit hier illustreren aan de hand van het contrast in (9) (cf. (3b/f)):

- (9) a. ? John has expected to find, hasn't he, [HNP]
 b. * John has expected that he would find, hasn't he, [HNP]

Dit doet vermoeden dat ook in de analyse van Engelse tag-vragen sprake is van links-waartse verplaatsing van een restant-VP, die in (9a) dan de woordreeks *John has expected to find* domineert. Het object wordt overt naar SpecAgrOP verplaatst, net als in de eerder besproken voorbeelden; maar de restant-VP wordt dit keer niet naar de specificieerderpositie van een adverbiale bepaling verschoven, maar naar de SpecCP-positie – de specificieerder van een CP waarvan, zoals Mauner (1990) ook aanneemt, het hoofd wordt ingenomen door Huang's (1992) `A-niet-A' operator:

- (10) $[_{CP} [_{VP} John_k has_v expected to find t_j]_i [_{Comp: A/\neg A} has_v-n't] [_{IP} he_k I [_{NegP} t_v [_{AgrOP} HNP_j AgrO [_{VP} t_i]]]]]$

Van de A/ \neg A-operator wordt in een postief/negatieve tag-vraag als (9a) het A-deel gesatureerd door de naar SpecCP verplaatste positieve VP, terwijl het \neg A-deel bevredigd wordt door het negatieve hulpwerkwoord (*hasn't*) dat naar Comp stijgt. Merk overigens op dat de analyse in (10) cruciaal gebruik maakt van Chomsky's (1993) kopieerstrategie: de beide kopieën van *has* worden uitgespeld, en ook de twee leden van de keten van *John* (één in SpecVP en één in SpecIP) krijgen elk een fonetische realisering (respectievelijk als *John* en het resumptief pronomen *he*).

Mijn eerdere beroep op VP-verplaatsing naar Spec in de bespreking van Heavy NP Shift levert nu dus een heuristiek op voor de analyse van de notoir ingewikkelde tag-vraagconstructie in het Engels (die uiteraard in toekomstig werk nader dient te worden uitgewerkt). En de hier voorgestelde analyse van Heavy NP Shift leidt verder tot een aantal interessante theoretische conclusies. Ze bevestigt een op Barbiers' werk geënte benadering van schijnbaar rechtsgeadjungeerde adverbiale bepalingen als linkeradjuncten die gastheer voor VP-verplaatsing zijn; ze ondersteunt het bestaan van AgrOPs, gezien het feit dat Chomsky's (1995:H4, §10) AgrOP-alternatief, de thematische `light verb'-projectie, niet – zoals hier noodzakelijk is – op afstand van het lexicale werkwoord te genereren is; en ze laat zien dat het Engels, in Heavy NP Shift-contexten, overt-syntactische verplaatsing naar de specificieerderpositie van AgrOP kent.

* Bij het bevestigen van mijn vermoeden dat er in de analyse van Heavy NP Shift cruciaal sprake is van NP-verplaatsing naar SpecAgrOP hebben de moedertaalintuïties van Colin Ewen, Norbert Hornstein, Lachlan Mackenzie, Paul Postal en Chris Wilder een essentiële rol gespeeld. Ik dank hen voor hun gulle medewerking.

Bibliografie

- Barbiers, S. (1994). *The syntax of interpretation*. Ms., Leiden/HIL.
- Barbiers, S. (1995). *PP extraposition and the interpretation of X-bar structure*. Lezing GLOW Tromsø.
- Chomsky, N. (1993). 'A minimalist program for linguistic theory.' In K. Hale & S.J. Keyser (eds), *The view from Building 20*. Cambridge, MA: MIT Press. 1-52.
- Chomsky, N. (1995). *Categories and transformations*. Hoofdstuk 4 van N. Chomsky, *The Minimalist Program*, Cambridge, MA: MIT Press, 1995.
- Hornstein, N. (1994). 'An argument for minimalism: The case of antecedent-contained deletion.' *Linguistic Inquiry* 25. 455-80.
- Huang, C.-T.J. (1982). *Logical relations in Chinese and the theory of grammar*. Dissertatie, MIT.
- Kayne, R. (1994). *The antisymmetry of syntax*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Larson, R. (1989). Light predicate raising. *MIT Cognitive Science Center Working Papers*. MIT.
- Maurer, G. (1990). 'Getting to the root of tags.' In D. Meyer, S. Tomioka & L. Zidani-Eroglu (red.), *Proceedings of the First Meeting of the Formal Linguistics Society of Midamerica*. University of Wisconsin - Madison. 193-204.
- May, R. (1985). *Logical Form: Its structure and derivation*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Postal, P. (1974). *On raising*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Ross, J.R. (1967). *Constraints on variables in syntax*. Dissertatie, MIT.
- Witten, E. (1972). 'Centrality.' In *Report No. NSF-28 to The National Science Foundation*. Cambridge, MA: The Computation Laboratory of Harvard University.
- Zwart, C.J.W. (1993). *Dutch Syntax. A Minimalist Approach*. Dissertatie, Groningen.

NEGATIEVE POLARITEIT EN KALE NP'S

Anastasia Giannakidou

Voortbouwend op Ladusaw (1992, 1994) wordt in Giannakidou (1995) en Giannakidou en Quer (1995) een theorie van licentiëring van negatief polaire uitdrukkingen (NPI's) ontwikkeld, die de volgende uitspraken bevat:

- (i) NPI-licentiëring is onderworpen aan een semantische eis (Giannakidou 1994): NPI's zijn alleen dan grammaticaal wanneer ze zich bevinden in het bereik van een *non-veridicale operator*.
- (ii) NPI's zijn *Heim*-indefiniten, d.w.z., elementen die een predikaat en een variabele introduceren, zonder zelf kwantificatorische kracht te bezitten. Een NPI is grammaticaal wanneer zijn variabele gebonden wordt door een non-veridicale operator.
- (iii) NPI's kunnen *sterk* en *zwak* gelicentieerd worden. Bij sterke licentiëring bindt de NPI zijn variabele in de restrictor van de non-veridicale operator die de NPI licentieert; de NPI wordt dan geïnterpreteerd als een universeel negatief element ($\forall x \neg$). Bij zwakke licentiëring vindt binding plaats in de matrix via *existential closure*; de NPI wordt dan geïnterpreteerd als een existentiële kwantor (NONV $\exists x$):
 - (1) a. NONV OPERATOR [_{restrictor} ...x...] [_{matrix} hoofd predikaat] (sterke licentiëring)
 - b. NONV OPERATOR [_{restrictor} verz. gevallen] [_{matrix} ...x... (h.p.)] (zwakke licentiëring)
- (iv) Als we uitgaan van een directe *mapping* van de syntaxis op de semantiek, dan nemen we aan dat sterke licentiëring overeenkomt met het mechanisme van specifier-hoofd agreement; sterke licentiëring is dan het resultaat van (A'-) verplaatsing van de NPI naar de specifier van een Negation Phrase (NegP), ten minste op het niveau van LF. Zwakke licentiëring zien we dan als licentiëring *in situ* via coïndicering van de NPI met de relevante operator, die de NPI op enig syntactisch niveau (S-structuur of LF) moet c-commanderen.

Het Grieks laat duidelijk de NPI paradigmata zien, zoals ten dele weergegeven in (2):

- (2) kanénas/KANÉNAS `iemand'/^niemand'
 típota/TÍPOTA `iets'/^niets'
 poté/POTÉ `ooit'/^nooit'

Wanneer deze uitdrukkingen beklemtoond zijn, worden ze geïnterpreteerd als universeel negatieve elementen ($\forall x \neg$, aangegeven met kleine hoofdletters in (2)); zonder klemtoon worden ze geïnterpreteerd als existentiële kwantoren (aangegeven met kleine letters in (2)).

In termen van sterke vs. zwakke licentiëring kunnen we klemtoon in het Grieks zien als een signaal dat aangeeft welk licentiëringsmechanisme aan de orde is. Toekenning van klemtoon geeft aan dat de NPI sterk gelicentieerd wordt. De afwezigheid van klemtoon geeft aan dat er zwakke licentiëring plaatsvindt.

Sterke licentiëring is in het Grieks strikt afhankelijk van het voorkomen van zinsnegatie. Zwakke licentiëring is niet gevoelig voor deze restrictie, aangezien niet-beklemtoonde NPI's gelicentieerd worden in een scala van non-veridicale constructies (negatieve zinnen inclusief):

- (3) dhen ípe TÍPOTA / típota
NIET zei-3sg niets / iets
'Hij/zij zei niets'
- (4) ípes *TÍPOTA / típota ?
zei-2sg niets / iets
'Zei jij iets?' [vraag]
- (5) an me zitísi kanénas / *KANÉNAS, na mou to pis
als mij vraagt iemand / niemand SUB me het zeg-2sg
'Als iemand naar me vraagt, zeg het me dan.' [voorwaardelijke bijzin]
- (6) thélo na vro kanéna vivlío / *KANÉNA VIVLÍO jia tin olandía
ik wil vinden enig boek / geen boek over Nederland
'Ik zoek een boek over Nederland.' [conjunctivus]

De associatie van sterke en zwakke licentiëring met respectievelijk een universeel-negatieve en een existentiële, niet-negatieve, lezing werpt licht op een aantal asymmetrieën die in negatieve zinnen aangetroffen worden. Zo kunnen alleen sterk gelicentieerde uitdrukkingen optreden in combinatie met *behalve*-woordgroepen (zie (7)), omdat alleen deze uitdrukkingen een universeel betekenselement bijdragen (zie Giannakidou 1995 voor een uitgebreide bespreking):

- (7) dhen írthe KANENAS / *kanénas ektós tu jáni
niet kwam niemand / iemand behalve de Jan
'Er kwam niemand behalve Jan.'

Wenden we ons nu tot kale NP's.

Algemeen gesproken worden kale NP's in het Grieks standaard gebruikt als naamwoordelijk deel van het gezegde; daarnaast zijn ze ook wel gevormd als onbepaald onderwerp in een existentiële zin en als onderwerp van passieve en onaccusatieve werkwoorden. Dat kale NP's in contexten van negatieve polariteit gelicentieerd worden is niet onverwacht voor een theorie die NPI's als indefiniten beschouwt; immers, in

de huidige literatuur wordt algemeen aangenomen dat enkelvoudige indefiniten en kale NP's de 'standaard' indefiniten zijn.

Gegeven deze nauwe band komt het niet als een verrassing dat NPI's gelicentieerd worden in overduidelijke predikatieve posities, i.e. als naamwoordelijk deel van het gezegde:

- (8) *tha íne kanénas / *KANÉNAS jatrós*
 FUT is enig dokter
 'Hij zal wel dokter zijn.'

Zinnen als (8) vormen een probleem voor theorieën die NPI's als (existentieel) gekwantificeerde NP's beschouwen, aangezien predikaatsnomina het (predikatieve) <e,t> type toegekend krijgen, en niet het <<e,t>,t> type van de gegeneraliseerde kwantor dat aan echte kwantificatiele NP's toegekend wordt.

Laten we nu eens kijken naar de licentiëring van kale NP's onder negatie:

- (9) *dhen ídha fitités / FITITI sto párti*
 niet ik-zag studenten / student op-het feest
 'Ik zag geen studenten / student op het feest.'

Zoals we zien kunnen zowel kale enkelvoudige NP's als kale meervoudige NP's in negatieve zinnen voorkomen, waarbij de eerste altijd beklemtoond zijn. Interessant genoeg zijn kale enkelvoudige NP's niet grammaticaal in andere non-veridicale constructies dan negatieve zinnen:

- (10) *ídhes fitités / *FITITI ekí?*
 'Heb je hier studenten gezien?'
 (11) *an me zitisun fitités / *zítisi FITITIS, na mou to pis*
 'Als er studenten naar me vragen, zeg het me dan.'
 (12) *thélo na vro vivlíá / *VIVLÍO ja tin olandía*
 'Ik zoek boeken over Nederland.'

Deze feiten doen vermoeden dat de tegenstelling tussen kale enkelvoudige NP's en kale meervoudige NP's analoog is aan de alternantie tussen niet-beklemtoonde en beklemtoonde NPI's. Dit komt hierop neer, dat kale enkelvoudige NP's sterk gelicentieerd worden, en kale meervoudige NP's zwak. Het feit dat alleen kale enkelvoudige NP's mogen optreden in combinatie met *behalve*-woordgroepen verleent aan deze hypothese steun:

- (13) *dhen ídha FITITI / *fitités sto párti ektós tu jáni*
 'Ik zag geen student op het feest behalve Jan.'

Ik concludeer derhalve dat het polariteitsgevoelige gebruik van kale NP's voorspeld en verantwoord kan worden door een theorie waarin zwakke en sterke licentiëring een centrale rol spelen.

(Met dank aan Jan-Wouter Zwart voor de vertaling.)

Bibliografie

- Giannakidou, A. (1994) 'The Semantic Licensing of NPs and the Modern Greek Subjunctive.' In H. de Hoop et al., eds., *Language and Cognition 4*, Rijksuniversiteit Groningen, pp. 55-68.
- Giannakidou, A. (1995) 'Weak and Strong Polarity'. Te verschijnen in de proceedings van de *Workshop on Greek Syntax*, FAS, Berlijn.
- Giannakidou, A. en J. Quer (1995) 'Two Licensing Mechanism for Negative Indefinites.' Te verschijnen in de proceedings van de 6e bijeenkomst van de Formal Linguistic Society of Mid-America (FLSM 6).
- Ladusaw, W.A. (1992) 'Expressing Negation.' In *SALT II Proceedings*. The Ohio State University.
- Ladusaw, W.A. (1994) 'Thetic & Categorical, Stage & Individual.' In *SALT IV Proceedings*. University of Rochester, NY.

Gilbers, Goeman: File SQFON.WP te printen op WP51 UK LS1 CAS Laserjet III
Hard & Softfonts

SYLLABESTRUCTUUR EN WERKWOORDSVERWERVING

Ger de Haan, Jacqueline Frijn, en Alice de Haan

Bestudering van de verwerving van de werkwoordsyntaxis van het Nederlands levert in onze ogen onder meer de volgende drie observaties op.

1. Vanaf het eerste stadium waarin dit valt waar te nemen, plaatsen kinderen werkwoorden systematisch in de eerste/tweede positie van de zin of in zinsfinale positie;
2. Bij de verwerving van een taal als het Nederlands met een relatief arme verbale morfologie, begint het kind relatief laat met de verwerving hiervan. In het eerste stadium vertoont de taalproductie dan ook geen sporen van kennis van verbale morfologische kenmerken;
3. Werkwoorden die in zinsfinale positie voorkomen, vinden we nauwelijks in de eerste/tweede positie van de zin, en omgekeerd (de *Geen-overlaphypothese*). Hoewel de status van deze observaties niet onproblematisch is, gaan we ervan uit dat ze in essentie juist zijn (zie hiervoor De Haan (1986), De Haan (1987) en De Haan en Frijn (1992); zie voor steun voor de Geen-overlaphypothese, Wijnen (1994) voor het Nederlands, en Behrens (1993) voor het Duits).

Deze drie observaties zijn vervat in een theorie waarin voor het eerste verwervingsstadium van het Nederlands een grammatica wordt verondersteld met twee verschillende verbale categorieën, C en V: C wordt aan het zinsbegin gegenereerd, en V aan het zinseinde. Zo wordt per stipulatie onze eerste observatie verantwoord. In het theoretisch kader van het *Minimalisme* (zie Chomsky (1993)) volgt nu in combinatie met onze tweede observatie dat C en V niet via (transformationele) verplaatsing aan elkaar kunnen worden gerelateerd. In dat kader wordt verplaatsing in werking gezet door de eis van spiegeling van morfologische kenmerken en kenmerken in een functioneel hoofd. Verplaatsing van het werkwoord blijft in het eerste verwervingsstadium achterwege, omdat verbale morfologische kenmerken ontbreken. Uit de hier voorgestelde niet-transformationele benadering van vroege werkwoordistributies valt de observatie die vervat is in de Geen-overlaphypothese af te leiden.

Het Nederlands lerende kind kan het volwassen stadium, met één (zinsfinale) verbale positie en een werkwoordsverplaatsingsregel, bereiken, wanneer het op grond van distributieve kenmerken van bijzinnen ontdekt dat er een relatie bestaat tussen de verschillende verbale posities. Dezelfde elementen (finitie werkwoorden) komen zowel zinsinitieel als zinsfinaal voor. Deze informatie zet *hercategorisatie* van finiete werkwoorden van C in V in werking (C wordt een functioneel hoofd zonder lexicale representanten) en in samenhang hiermee de verwerving van verbale morfologie. Tenslotte wordt er een transformationele relatie tussen de werkwoordposities geprojecteerd.

In de hier weergegeven opvattingen speelt in het eerste verwervingsstadium bij de karakterisering van (finitie en niet-finitie) werkwoorden morfologische structuur geen rol. Hier willen we het idee exploreren dat syllabestructuur dat wel doet. We baseren ons daarbij op spontane taalproductie van twee kinderen: L (materiaal verzameld door Jacqueline van Kampen en getranscribeerd door Christel de Heus, Jacqueline van Kampen, Eveline Krikhaar en Jacqueline Frijn), en T (materiaal verzameld door Loekie Elbers en getranscribeerd door Frank Wijnen en Herma Haan).

In het eerste verwervingsstadium zijn werkwoordsvormen in eerste/tweede positie monosyllabisch:

(1) a	ik hoe niet sop	L 2;00;19
b	dees moet boos (=boven) op	L 2;02;10

Voorzover het gaat om enkelvoudige presensvormen, is dit in overeenstemming met het volwassen Nederlands. Opmerkelijk is echter dat in deze periode bij de schaarse meervoudige presensvormen bisyllabische vormen ontbreken. Zo treffen we wel meervoudige vormen aan als *zijn* en *gaan* in combinatie met een meervoudig subject, maar bisyllabische meervoudsvormen komen bijvoorbeeld bij L pas voor bij leeftijd 3;3;21. Laten we aannemen dat monosyllabiciteit een definiërend kenmerk is voor werkwoorden in C.

De grote meerderheid van de werkwoorden in zinsfinale positie is in deze periode bisyllabisch.

(2) a	ik wil bouwen	L 2;00;5
b	bakje pelen (= spelen)	L 2;01;10

Er zijn een paar uitzonderingen. Sommige voltooide deelwoorden kennen een monosyllabische variant: ((g)e)d/taan, ((g)e)had, (e)maak, topt 'verstopt', ees 'geweest'. Van de monosyllabische infinitieven komt alleen *doen* voor. Ondanks deze probleemgevallen gaan we er vanuit dat bisyllabiciteit een definiërend kenmerk is voor werkwoorden in V.

Deze veronderstellingen omtrent syllabiciteit als kenmerk van C en V worden ondersteund door het volgende verschijnsel. Om ons onbekende redenen gebruiken Nederlands lerende kinderen een optionele strategie van ∂ -toevoeging. Als gevolg hiervan komen we bijvoorbeeld de volgende elementen in vrije variatie tegen:

(3)	pap	pappe
	nog	nogge
	thee	theeje
	baas	base
	niet	niete

Deze vorm van ∂ -toevoeging vinden we al vanaf het eerste verwervingsstadium. Bovendien treffen we vormen met ∂ -reductie aan:

(4)	eve	eef
	deke	deek
	ope	oop
	bove	boof

Deze ∂ -toevoeging komt in het eerste verwervingsstadium niet voor bij werkwoorden in C (*isse* lijkt hierop een uitzondering te vormen), terwijl in deze periode ∂ -reductie eveneens lijkt te ontbreken bij werkwoorden in V. Dat is opmerkelijk, omdat beide processen in principe zonder meer toepasbaar lijken. Het achterwege blijven van ∂ -toevoeging/-reductie is verklaarbaar indien monosyllabiciteit een definiërend kenmerk is van elementen in C en bisyllabiciteit van elementen in V, zoals hiervoor aangegeven.

Onderdeel van deze verklaring vormt de observatie dat op een bepaald moment de taalproductie van het kind verandert in die zin dat er wel degelijk ∂ -toevoeging plaatsvindt aan finiete werkwoorden:

(5) a	boemetje kanne wel inne bad	L 2;10;13
b	en de brom moete eef so in de lus	L 3;00;18
c	ik wille niet dese	L 3;02;09
d	nee, jij benne pukketjes op jij sis	L 3;04;21
(6) a	moete aandoen	T 2;08;02
b	truck gate naar de monteur toe	T 2;10;30

De opkomst van finiete werkwoorden met $-\partial$ kan niet alleen aan de ∂ -toevoegingsstrategie worden toegeschreven, omdat daarmee niet verklaard wordt waarom deze vormen niet eerder voorkwamen. Volgens ons heeft dit verschijnsel te maken met de ontdekking van het kind dat finiete werkwoorden niet alleen voorkomen in zinsinitiële positie, maar ook in zinsfinale positie (in bijzinnen).

In dit kader is het van belang vast te stellen dat L zinnen met finiete werkwoorden in finale positie produceert vanaf 2;09;02, en T vanaf 2;08;02:

(7) a	ikke moo bouw is	L 2;09;02
b	mama make is	
c	eve sjokolademelk sien op is	L 2;11;06
d	mama zien sem e op is	
e	kijke xxx sjokola op is	
(8) a	jij lief bent	T 2;08;05
b	als slaapzaal is dan moet je huilen	T 2;08;10
c	dan gaat ie de pikke even zo doen, dat ik plas wil	T 2;08;17

Dit verschijnsel hebben wij in verband gebracht met de ontdekking van het kind dat finiete en niet-finiete werkwoorden tot één categorie behoren. Een gevolg van deze ontdekking is dat het kind inziet dat syllabestructuur niet categorie-onderscheidend kan zijn. Omdat syllabestructuur niet langer distinctief is, kunnen finiete werkwoorden met

-ə, zoals in (5) en (6), beschouwd worden als vrije varianten van de ə-loze tegenhangers.

Als de opkomst van finiete werkwoorden met -ə inderdaad een gevolg is van de ontdekking van de relatie tussen de twee verbale posities in het Nederlands, dan verwachten we dat ongeveer tegelijkertijd (en later) ook gevallen van ə-reductie aangetroffen zullen worden. Is het bisyllabische karakter van niet-finiete werkwoorden niet langer distinctief, dan kan de slotsyllabe met -ə zonder problemen wegvallen. Dat is precies wat we vinden:

(9) a	ga je aanklee	L 2;09;02
b	ik ga nog een trein maak	L 2;11;20
c	kan jij efe afpak	L 3;00;18
d	ik mas (=mag) kijk	L 3;03;03
(10) a	Kermit wil ook drankje heb	T 2;08;17
b	ik ga even laten kijk	T 2;08;19
c	moet terug zet	T 2;08;19
d	gaat ie draai	T 2;08;24

Wat significant is, is dat het begin van ə-toevoeging/-reductie in verband met werkwoordsvormen ongeveer samenvalt met het verschijnen van de eerste zinnen waarin een finiet werkwoord in zinsfinale positie optreedt. Daarmee passen deze observaties goed bij een interpretatie van werkwoordverwerving in het Nederlands die uitgaat van een beginstadium met twee verschillende verbale categorieën, gevolgd door hercategorisatie in werking gezet door eigenschappen van ingebedde zinnen.

Bibliografie

- Behrens, H. (1993): *Temporal reference in German child language: Form and function of early verb use*, PhD dissertation University of Amsterdam
- Chomsky, N. (1993): 'A Minimalist Program', in K. Hale and S.J. Keyser (eds.), *View from Building 20. Essays in Linguistics in Honor of Sylvain Bromberger*, The MIT Press, Cambridge: 1-52
- Haan, G.J. de (1986): 'De rol van morfologie en syntaxis in de ontwikkeling van het werkwoord', in *GLoT* 9: 28-41
- Haan, G.J. de (1987): 'A theory-bound approach to the acquisition of verb placement' in G.J. de Haan & W. Zonneveld (eds.): *Formal parameters of generative grammar. Yearbook III*, Utrecht: 15-30
- Haan, G.J. de & J. Frijn (1992): 'Are lexical categories acquired before functional ones?' in D. Gilbers & S. Looyenga (eds.), *Language and cognition 2. Yearbook 1992 of the research group for linguistic theory and knowledge representation of the University of Groningen*: 91-106
- Wijnen, F. (1994): 'Incremental acquisition of phrase structure: a longitudinal analysis of verb placement in Dutch child language', manuscript, University of Groningen

EEN KANTTEKENING BIJ SCRAMBLING

Marco Haverkort

Over weinig onderwerpen binnen de moderne syntaxis bestaat zo weinig eensgezindheid als over scrambling. Er zijn analyses voorgesteld waarin de vooropgeplaatste elementen worden basisgegenereerd (bijv. Neeleman 1994), en er zijn analyses voorgesteld waarin ze via verplaatsing hun s-structuurpositie bereiken; die laatste groep analyses valt weer uiteen in analyses welke aannemen dat de verplaatste constituent in een A-positie terecht komt (bijv. Fanselow 1990, Van den Wyngaerd 1989), in een A-bar positie (bijv. Müller & Sternefeld 1993), of in een positie die ambigu is (bijv. Webelhuth 1989). Iedere logisch mogelijke analyse lijkt dus te zijn vertegenwoordigd, een indruk die ook in de aan het fenomeen gewijde bundel onder redactie van Corver & Van Riemsdijk (1994) en in het overzichtsartikel van Haider (1995) wordt bevestigd. In deze squib wordt een argument tegen een basisgeneratie-analyse van scrambling besproken.

Neeleman (1994) stelt voor scrambling als basisgeneratie te analyseren; onder zijn analyse kunnen complementen van het werkwoord zowel hoger als lager dan adverbia binnen de V' worden aangehecht. De volgende structuren zijn dus beide mogelijke d-structuurrepresentaties:

(1) a.	V'		b.	V'
	Adv	V'		DP
		DP		V'
		V		Adv
				V

Een voorspelling die zo'n analyse maakt, is dat wanneer DPs die aan het begin van de V' staan gevolgd kunnen worden door een bepaald element, datzelfde element ook adverbia zou moeten kunnen volgen wanneer die de V' openen (en omgekeerd), aangezien beide elementen hiërarchisch dezelfde positie innemen. Er is echter evidentie die tegen deze voorspelling pleit: de interactie tussen scrambling en cliticisatie.

De ongemarkeerde positie waarin clitics in het Nederlands in ingebedde zinnen voorkomen, is de plaats direct na het subject, zoals in de volgende voorbeelden wordt geïllustreerd met het objectclitic *'t* en het kwantitatieve *er*:

- (2) a. dat Paul 't zijn vader misschien verteld heeft
 b. dat Saskia er haar moeder soms twee gaf

Iets gemarkeerder, maar zeker niet onmogelijk, is de volgorde waarbij de clitic het vooropgeplaatste indirecte object volgt, zoals in de volgende voorbeelden:

- (3) a. dat Paul zijn vader 't misschien verteld heeft
 b. dat Saskia haar moeder er soms twee gaf

De beide bovenstaande voorbeelden staan voor de meeste sprekers van het Nederlands in schril contrast met de volgende, waarin de clitic het adverbium (en het vooropgeplaatste indirecte object) volgt (vgl. Model 1991):

- (4) a. * dat Paul zijn vader misschien 't verteld heeft
 b. * dat Saskia haar moeder soms er twee gaf

Ook wanneer het adverbium vooraf gaat aan het indirecte object, is het resultaat voor de meeste sprekers volledig onacceptabel:

- (5) a. * dat Paul misschien 't zijn vader verteld heeft
 b. * dat Saskia soms er haar moeder twee gaf

Dit is nu juist wat niet wordt verwacht op basis van de basisgeneratie-analyse: het indirecte object in (3) en het adverbium in (5) nemen volgens die analyse dezelfde hiërarchische positie in; wanneer de clitic dus het indirecte object kan volgen, is het een raadsel waarom hij het adverbium niet kan volgen.

Een bijkomend probleem van de basisgeneratie-analyse is dat de clitic, wanneer hij het vooropgeplaatste indirecte object volgt, de V' niet verlaten heeft; het feit dat de clitic deel uitmaakt van de V' in (5) kan dus de ongrammaticaliteit van die zin niet verklaren, want hetzelfde gebeurt in de grammaticale zin (3). Omgekeerd kan het feit dat het definiëte indirecte object niet vooropgeplaatst is de ongrammaticaliteit van (5) niet verklaren, aangezien een dergelijke vooropplaatsing in (4) nog steeds tot ongrammaticaliteit leidt; de positie van de clitic is dus de relevante factor in de verklaring van de ongrammaticaliteit van (4) en (5).

Een weinig elegante manier om een geval als (5) uit te sluiten, zou zijn door toevlucht te nemen tot een templaatchtige restrictie (*Adv-clitic), die geen verklarende waarde heeft. Een andere optie zou zijn aan te nemen dat scrambling en cliticisatie in het Nederlands dezelfde processen zijn, en dat cliticisatie en scrambling daarom kunnen interacteren, maar die gedachte is in de literatuur overtuigend weerlegd: het Nederlands heeft bij voorbeeld geen long-distance scrambling, maar wel clitic climbing (Zwart 1993) en in het Vlaams kunnen clitics parasitaire gaten licenseren, maar vooropgeplaatste DPs niet (Haegeman 1993), om slechts enkele dissociaties te noemen. Dergelijke dissociaties zouden onverwacht zijn wanneer aan beide fenomenen hetzelfde proces ten grondslag ligt.

Wanneer echter wordt aangenomen dat in (3) het indirecte object verplaatst is naar een positie buiten de VP, dan kan het contrast tussen (3) en (5) verklaard worden in termen van de positie waar de clitic aangehecht wordt: aan een functionele projectie (Haverkort 1994) of een functioneel hoofd (Zwart 1993) buiten de VP en rechts van de vooropgeplaatste DP, en dus in een hiërarchisch hogere positie dan die waarin het statische adverbium aangehecht is in (3), maar in een lagere positie ten opzichte van het adverbium, en dus VP-intern, in (4) en (5); aangezien clitics gelicenseerd moeten worden door een functionele projectie, leidt de laatste configuratie tot ongrammaticaliteit.

Eenzelfde interactie tussen cliticisatie en scrambling wordt ook aangetroffen in enkele dialecten van het Duits en in het Vlaams en pleit daar dus eveneens tegen een basisgeneratie-analyse van scrambling.

Bibliografie

- Corver, N. & H. van Riemsdijk (eds.), *Studies on Scrambling*. Mouton-de Gruyter, Berlijn.
- Fanselow, G. (1990), Scrambling as NP-Movement. In: Grewendorf, G. & W. Sternefeld (eds.), *Scrambling and Barriers*. Benjamins Publishing Co., Amsterdam.
- Haegeman, L. (1993), The distribution of Object Pronouns. In: Rizzi, L. (ed.), *Clitics in Romance and Germanic*. Eurotyp Working Papers.
- Haider, H. (1995), Scrambling: What is the State of the Art?. Ms. University of Stuttgart.
- Haverkort, M. (1994), Romance and Germanic Clitics: A Comparison of Their Syntactic Behavior. In: Shannon, T. & J. Snapper (eds.), *The Berkeley Conference on Dutch Linguistics*. University Press of America, Lanham, MD.
- Model, J. (1991), *Grammatische analyse: Syntactische verschijnselen van het Nederlands en het Engels*. ICG Publications, Dordrecht.
- Müller, G. & W. Sternefeld (1993), Improper Movement and Unambiguous Binding. *Linguistic Inquiry* 24.
- Neeleman, A. (1994), *Complex Predicates*. Dissertatie, RUU.
- Webelhuth, G. (1989), *Principles and Parameters of Syntactic Saturation*. Dissertatie, UMass, Amherst.
- Wyngaerd, G. Van den (1989), Object Shift as an A-Movement Rule. *MIT Working Papers in Linguistics* 11.
- Zwart, C.J.W. (1993), *Dutch Syntax. A Minimalist Approach*. Dissertatie, RUG.

NEVENSCHIKKING ONDER *TE*

Jack Hoeksema

In Gunnar Bech's klassieke *Studien über das deutsche Verbum infinitum* (Bech 1955-57: 16) wordt geobserveerd dat het woordje *zu* in nevenschikkingen van infinitieven herhaald dient te worden in ieder lid. Men zegt *zu kommen und zu gehen*, niet **zu kommen und gehen*. In dit opzicht wijkt het opvallend af van zijn Engelse en Deense tegenhangers, aldus Bech, die opmerkt dat naast *to come and to go* ook acceptabel is *to come and go*, en naast *at komme og at gå* het Deens ook toelaat *at komme og gå*. Wanneer we *zu* beschouwen als een prefix, en niet als een onafhankelijk woord, dan is het mogelijk de gedwongen herhaling van *zu* te verklaren als een speciaal geval van een algemenere regel die nevenschikking in het bereik van een onbeklemtoond affix uitsluit, vgl. **besuchen und -lästigen*.¹

Stelt men nu de vraag naar de status van het Nederlandse woordje *te*, dan valt allereerst op dat Bech hierover met geen woord rept, hoewel hij in zijn voorwoord laat weten dat zijn onderzoek zich aanvankelijk ook uitstreckte tot het Nederlands, en we bovendien van andere publicaties weten dat Bech goed bekend was met het Nederlands. Misschien is dit niet toevallig. Wanneer ik mijn eigen intuïties raadpleeg omtrent het correcte gebruik van *te*, dan komt het me voor dat het Nederlandse *te* niet afwijkt van zijn Duitse zusje *zu*. Ik zeg dat we stonden te dansen en te springen, en zeker niet dat we stonden te dansen en springen. Daar staat tegenover dat C. Jan-Wouter Zwart, in een recent proefschrift (Zwart 1993: 104), melding maakt van optionaliteit van *te* in het tweede lid van een nevenschikking in voorbeelden als *om in L.A. te leven en (te) sterven* en *om boeken te kopen en (te) lezen*. Het lijkt erop, dat we het Nederlands niet eenduidig kunnen indelen bij het Duits of bij het Deens, maar dat sommige idiolecten zich bij het Duits aansluiten, en andere bij het Deens en het Engels.

Dat deze situatie niet van vandaag of gisteren is, leert ons Huydecoper (1730: 238-239). Huydecoper's studie is een gedetailleerd en geleerd taalkundig commentaar op Vondels vertaling van Ovidius' *Metamorfosen*, in de vorm van aantekeningen bij verzen en versgedeelten. Wanneer Vondel schrijft *te zwelgen en verslinden*, merkt Huydecoper het volgende op:²

TE ZWELGEN EN VERSLINDEN) Het is zeker, ten minste by my, dat dit behoorde te weezen, *te zwelgen en TE verslinden*. *te slinden* hadt hy hier kunnen zeggen. echter twyffel ik, of 'er wel één Dichter te noemen zy, die zich van deeze vryheid noit bediend heeft. in dit Werk alleen wordt dit TE op deeze wyze meer

¹ In de ogen van Bech is *zu* een exponent van *statusrectie*, de werkwoordelijke tegenhanger van *naamvalsrectie*.

² Het citaat is niet veranderd in de 2e herziene druk van Huydecopers *Proeve*, bezorgd door F. van Lelyveld, 2e deel, p. 62 (A. en J. Honkoop, Leiden, 1784).

dan dertigmaalen uitgelaaten. Ik vind het ook by Poot p. 356. *Men verge my ook niet te denken of gelooven.* doch voorbeelden zyn hier onnut.

Het is natuurlijk mogelijk dat Vondel eigenlijk van Huydecopers gevoelen was, maar een *tetje* moest offeren aan het metrum. Deze mogelijkheid is ook Huydecoper niet ontgaan en hij merkt dan ook nog het volgende op (t.a.p.):

alleen moet ik zeggen, dat ik 't ook in on dicht gevonden heb by G. Brandt in De Ruiters B. XII. p. 702. *Om met dezelve T' overleggen en overweegen*, het welk hy zelf echter verbetert, als hy naderhand schryft B. XV. p 866. *Om met den L. Ad. De Ruiters, en de Heeren Gecommitteerden T'overleggen en T'overweegen.*

Het gebruik van Vondel, Poot, Brandt en anderen wijst erop, dat herhaling van *te* in nevenschikkingen niet verplicht was in de 17e en 18e eeuw, terwijl het oordeel van Huydecoper waardevolle informatie geeft over de intuities van althans één tijdgenoot die overeenstemmen met de mijne, en met het Duitse gebruik.

Moraal. Het werk van lieden als Balthasar Huydecoper wordt (niet geheel ten onrechte) wel eens afgedaan als (onwetenschappelijke) prescriptieve taalkunde, cf. ook Kollwijns karakterisering van Huydecoper als taaldespoot uit de pruikentijd. Toch moeten we deze prescriptieve taalkunde niet geheel afdoen als irrelevant. Ze kan soms waardevolle informatie bieden over grammaticaliteitsoordelen, informatie die we anders slechts met grote moeite, en indirect, kunnen afleiden uit het taalgebruik.

Bibliografie

- Bech, Gunnar (1955-57) *Studien über das deutsche verbum infinitum*. Historisk-filologiske Meddelelser udgivet af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab 35-2 (1955), 36-6 (1957), Kopenhagen. 2e, onveranderde uitgave, Niemeyer Verlag, Tübingen, 1983.
- Balthasar Huydecoper (1730) *Proeve van Taal- en Dichtkunde in Vrijmoedige Aanmerkingen op Vondels Vertaalde Herscheppingen van Ovidius, waar achter volgen eenige Bijvoegsels en Verbeteringen, een kort Bericht wegens de letter Y, en twee Bladwijzers*. Amsterdam: E. Visscher en J. Tirion.
- Zwart, C. Jan-Wouter (1993) *Dutch Syntax. A Minimalist Approach*. Dissertatie, Rijksuniversiteit Groningen.

IK DENK DAT JAN EN DAT PIET ELKAAR NIET MOGEN

Eric Hoekstra

Bezie de zin in de titel van deze squib. Deze zin betekent hetzelfde als ik denk dat Jan en Piet elkaar niet mogen. Vreemd genoeg evenwel kan het voegwoord *dat* in de conjunctie *Jan en Piet* herhaald worden na de coördinator *en*, zoals uit de titelzin blijkt. Normaal wordt aangenomen dat coördinatie twee constituenten coördineert, niet zomaar een arbitrair deel van de lineaire woordenstreng. Constateren wij echter om te beginnen dat *dat Piet* geen constituent is, uitgaande van de standaardtheorie. Dat is het probleem.

Dus moet de zin via een combinatie van voorwaartse en achterwaartse gapping zijn afgeleid, zou men zeggen, aangezien met name achterwaartse gapping niet aan een constituentsschapseis gebonden is. Echter, een afleiding via gapping is uitgesloten: *ik denk dat Jan elkaar niet mag en ik denk dat Piet elkaar niet mag* is geen welgevormde semantische representatie aangezien de reciprook *elkaar* niet het vereiste meervoudige antecedent heeft. Om dit probleem te omzeilen kan worden uitgegaan van de volgende parafrase: *ik denk dat Jan en ik denk dat Piet elkaar niet mogen*. Deze parafrase helpt ons niet verder aangezien *ik denk dat Jan* evenmin een constituent is als *dat Jan*. De vraag blijft dus: hoe kan de titelzin worden afgeleid?

Zijn de condities op coördinatie of op gapping anders dan we tot nog toe gedacht hadden? Of is er een zodanige onderliggende semantische representatie te verzinnen dat de condities op gapping en coördinatie in hun traditionele vorm gehandhaafd kunnen blijven? Ik kies op heuristische gronden voor de tweede mogelijkheid: het is makkelijker om aan semantische representaties te sleutelen (waar weinig vast staat) dan aan wat reeds ontdekt is m.b.t. gapping en coördinatie.

Eerder zagen we dat geen correcte onderliggende parafrase was: *ik denk dat Jan elkaar niet mag en ik denk dat Piet elkaar niet mag*. Maar deze parafrase is misschien naïef. We weten dat reciproken door talen heen uit een dubbele quantificatie bestaan: *ze mogen elk de ander niet, elk van hun mag de ander niet*. Te denken valt nu aan een parafrase: *ik denk dat Jan de ander niet mag en ik denk dat Piet de ander niet mag*.

We beschouwen *de ander* in deze quasi-semantische representatie als een anafoor die de andere leden van een verzameling als antecedent neemt. *Ander* legt een tweedeling op aan een verzameling.

Nu gaan we eerst voorwaartse gapping loslaten op *ik denk*: *ik denk dat Jan de ander niet mag en ik denk dat Piet de ander niet mag*. Vervolgens passen we achterwaartse gapping toe op *de ander niet mag*: *ik denk dat Jan de ander niet mag en ik denk dat Piet de ander niet mag*. De volgorde van de regeltoepassing maakt niet uit voor het eindresultaat. We zijn er nu nog niet. In plaats van *de ander* willen we *elkaar*, en van *Jan en Piet* willen we een meervoud maken, evenals van het werkwoord.

Voor NP's als *Jan en Piet* geldt in het onderhavige geval dat ze optelbaar zijn. Uit *Lacht Jan* en *Lacht Piet* volgt, met aanpassing van getal, *Lachen Jan en Piet*. Evenzo uit: *ik denk dat Jan en ik denk dat Piet de ander niet mag* volgt met aanpassing van getal *ik denk dat Jan en dat Piet de ander niet mogen*. De vorm van het reciprook is *elkaar*, met verplichte markering van universele distributiviteit die een vorm als *de ander* ontbeert. Regels voor optelbaarheid, agreement en reciprookformatie moeten ons van *ik denk dat Jan en dat Piet de ander niet mag* helpen naar *ik denk dat Jan en dat Piet elkaar niet mogen*. Kan dat in de syntaxis?

Welnu, de fonologische vorm van de reciprook is eenvoudig te beregelen. We nemen aan dat de reciprook een sterk kenmerk voor universele distributiviteit bezit: dus moet het semantische item [DE ANDER] worden uitgespeld als *elk-ander* ofwel *elkaar*, waar *elk* de universele distributiviteit uitspelt. Van agreement is al sinds jaar en dag bekend dat het een oppervlakkig syntactisch verschijnsel is dat per taal verschilt. Dat zal ook wel lukken. De optelbaarheidsoperatie heeft echter iets van een semantische transformatie weg en is daarom verdacht. Ik weet hier niks beters voor.

Ik wil niet beweren dat gapping zinnen van zinnen afleidt. Er is meer dan eens aangetoond dat dat niet zo is. Maar in de afwezigheid van een algemeen aanvaarde theorie over semantische representaties heb ik zinnen gebruikt als semantische representaties. Meer specifiek denk ik dat er bij gapping wel syntactische structuren aanwezig zijn, waarvan de terminale knopen semantische inhoud dominieren. Lexicale insertie vindt evenwel pas na gapping plaats, evenals syntactische vormverschijnselen zoals agreement.

Tenslotte moet iets gezegd worden over kenmerken die syntactisch relevant zijn, zoals agreementskenmerken. Om agreement te beregelen plempt de syntacticus maar weer een atomair hoofd in de boom. Dit leidt ertoe dat het aantal posities waarin lexicaal materiaal kan optreden telkens groter wordt. Te overwegen valt om posities in de syntaxis te hebben die niet gelexicaliseerd mogen worden: ze dienen louter en alleen om agreementskenmerken weer te geven. Zulke posities zijn dan verbonden met andere posities die wel gelexicaliseerd mogen worden, zoals de N-positie (nomen), de D-positie (determiner) en de V-positie (werkwoord). Getal lijkt me typisch zo'n positie die je niet als landingsplaats in je boom wel hebben, maar als component op de achtergrond die is verbonden met NP, V en COMP.

DE STATUS VAN

Teun Hoekstra

1. Er is een oud probleem met nominale groepen, met name met die welke een deverbale kern hebben. Op grond van symmetrie-overwegingen (alle woordgroepen hebben dezelfde interne structuur) en op grond van behoud van lexicale eigenschappen als subcategorisatie (overerving), wordt verwacht dat naast de verbale structuur in (1a) een nominale structuur aangetroffen zou worden als in (1b). Dit is echter niet het geval: het woordje *van* moet worden ingevoegd, zodat we (1c) hebben:

- (1) a. dat de vijand de stad verwoest
 b. *de verwoesting de stad
 c. de verwoesting *van* de stad

Analysen we de opeenvolging *van de stad* als een voorzetselgroep, dan rijzen een aantal vragen:

- a. waarom heeft N geen complementatie met een nominale groep?
 b. hoe drukken we de correspondentie uit die tussen (1a) en (1c) bestaat; meer in het bijzonder, is er in (1c) ook sprake van een nominaal complement, waaraan iets is toegevoegd, of is de subcategorisatie in de nominale afleiding gewijzigd?
 c. waarom verdwijnt dit *van* onder vooropplaatsing van de nominale groep? (verg. "de benoeming van Piet" vs. "Piets benoeming (*van)").

De standaard analyse van dit *van* verschaft gedeeltelijk antwoorden op deze vragen. Het feit dat N geen nominale groep als complement kan nemen wordt verklaard met behulp van Casus-theorie: nominale groepen dienen een naamval te krijgen, en kunnen dat alleen van een naamvalstoekennende categorie: V en P zijn dergelijke naamvalstoekennende categorieën, maar N is dat niet. Vandaar dat een voorzetsel nodig is, en *van* voorziet in die behoefte. Indien het nominale complement naar een naamvalspositie wordt verplaatst, b.v. naar de prenominale genitief-positie in de nominale groep, dan is *van* overbodig. Wat echter de precieze constituentenstatus van *van* is als het transformationeel wordt ingevoegd, is nooit duidelijk geworden.

2. Ook de syntactische verhouding van dergelijke "van"-groepen met overige delen van de nominale groep wekt enige verbazing. Beschouw de voorbeelden in (2):

- (2) a. het over zichzelf praten van Jan
 b. het naast elkaar zetten van de flessen

De elementen *zichzelf* in (2a) en *elkaar* in (2b) kunnen gebonden worden door respectievelijk *Jan* en *de flessen*. Normaliter is een dergelijk verband onderworpen aan de conditie van c-commanderen. Het is allerminst evident dat aan deze conditie wordt voldaan in de gegeven structuren. Zou de "van"-groep een in postnominale positie gegenereerde PP zijn, dan is niet in te zien hoe de erin vervatte nominale groep de betreffende elementen zou kunnen c-commanderen.

3. Voor het met *van* corresponderende Engelse *of* in woordgroepen van het type (3a) stelt Kayne (1994) een nogal verrassende analyse voor, die ons evenwel behulpzaam blijkt te zijn in het oplossen van de zojuist genoemde raadsels. Volgens Kayne vormen *of* en *John's* niet een simpele PP constituent, maar dient *of* geanalyseerd te worden als een soort complementeerder. Het gedeelte dat aan *of* vooraf gaat is daar door een verplaatsing terecht gekomen, als aangegeven in (3b).

- (3) a. those several books of John's
 b. (those) [_{CP} several books_i [_C [_C of] [_{IP} John s [_{QP} t_i]]

De precieze semantische verhouding tussen het vooropgeplaatste gedeelte en *John's* in dit voorbeeld is niet zo duidelijk. Maar Kayne bespreekt ook gevallen als in (4), waarin het duidelijk is dat het vooropgeplaatste deel een predikaat is, waarvan de nominale groep volgend op *of/de* het subject is:

- (4) a. that [idiot_i of [a doctor I⁰ t_i]]
 b. cet [idiot_i de [_{IP} Jean I⁰ t_i]]

Den Dikken (1995) breidt deze analyse uit naar de Nederlandse "een schat van een kind"-constructie, waarvoor hij overtuigend beargumenteert dat intern in de nominale groep sprake is van predikaatvooropplaatsing.

Het is duidelijk dat wanneer een dergelijke analyse van *van* als een soort koppel-element in de nominale groep voor sommige gevallen gemotiveerd is, de meest wenselijke strategie is om na te gaan of dezelfde analyse ook toepasbaar is op schijnbaar andere gevallen. Dat is wat ik hier zal doen.

4. Voor de constructie in (1c) biedt de hypothese van *van* als koppel-element direct een oplossing. De structuur is dan, misschien enigszins verrassend, als in (5):

- (5) [_{DP} de [_{CP} [_{XP} verwoesting]_i van [_{ZP} [de stad] t_i]]]]

De problemen die we in het begin noteerden verdwijnen onder deze analyse: *van* en *de stad* vormen geen PP. Het nomen *verwoesting* kan, evenals het corresponderende verbum *verwoesten* een DP-complement nemen, en er is dus geen noodzaak de subcategorisatie-eisen te veranderen in de nominale afleiding. Problemen van het type in (2) zijn direct opgelost wanneer we ervan uitgaan dat de betreffende interpretatieve relaties gelegd worden onder reconstructie. Deze aanname is alleszins redelijk, omdat

predikaatsverplaatsing immers altijd reconstructie vergt. We zullen verderop dieper ingaan op dergelijke relaties.

Een vraag waar we hier nu kort op ingaan is de categoriale aard van de onderdelen XP en ZP in (5), te beginnen met ZP. Als aangegeven in (4) geeft Kayne het complement van C het label IP. Het is bekend dat IP niet langer beschouwd wordt als een simplexe categorie, maar geacht wordt uiteen te vallen in verschillende functionele categorieën. In Chomsky (1993) wordt als complement van C uitgegaan van een categorie AGRP, en ik zal dat idee hier volgen. De 's in *John's* kan dan worden opgevat als een instantie van AGR.

5. Er is reden om aan te nemen dat AGRP rechtstreeks in het complement van D kan voorkomen. Longobardi (1995) verschaft een analyse van de status constructus ("construct state") in de Romaanse en de Semitische talen van het type in (6):

- (6) a. Casa Rossi (Italiaans)
 huis Rossi "het huis van Rossi"
 b. beit ha-mora (Hebreeuws)
 huis de-leraar "het huis van de leraar"

Volgens zijn analyse komen deze constructies tot stand door een verplaatsing van het nomen naar de determinator-positie (N->D verplaatsing), op basis van een structuur als in (7):

- (7) D [_{XP} DP X ... [_{NP} N..]]

De DP-possessor blijft achter in de XP, evenals overig materiaal van de XP. We kunnen deze XP identificeren als AGRP, waarvan DP het subject is.

Ook in deze talen komt echter de *van*-constructie voor. In dat geval is er een overte instantie van D, en wordt de possessor vooraf gegaan door de tegenhanger van *van*.

- (8) a. la casa (nuova) di Rossi
 het huis nieuw van Rossi
 b. ha-bayit (ha-godol) šel ha-mora
 het-huis het-nieuwe van de-leraar

Het is dan duidelijk dat verplaatsing van *casa (nuova)* en *bayit (ha-godol)* niet een instantie is van hoofdverplaatsing, als bij N->D als in (6), maar van XP-verplaatsing: adjectivale modificeerders van het nomen kunnen eveneens aan de tegenhanger van *van* voorafgaan. Ook hier ligt dus een CP-analyse voor de hand.

Dit leidt tot de conclusie dat D twee types complement kan nemen: "subject-initiële" AGRPs (als in de construct-states in (6)), of non-subject-initiële CPs (als in de vrije of analytische constructies in (8)). Er is hier een duidelijke parallel met de stand van zaken in Nederlandse hoofdzinnen zoals die geanalyseerd is door Zwart (1993). Ik zal daar in een ander verband uitgebreider op ingaan.

6. Laten we nu kijken naar de status van XP in (5). Dit is minimaal een NP, d.w.z. de minimale maximale projectie die het hoofd *verwoesting* bevat. De hierna volgende evidentie suggereert echter dat een juistere formulering zou zijn dat XP het complement is van AGR. Dit wordt op theoretische gronden afgedwongen door Chomsky's kortste-stappen conditie. Beschouw de structuur in (9), die gelijk is aan (5) met dien verstande dat ZP nu vervangen is door AGRP, in overeenstemming met het zojuist betoogde. Verplaatsing naar [Spec,CP], de positie voor *van*, is voor XP alleen dan toegestaan indien XP het complement van AGR is, en indien AGR zelf verplaatst wordt naar C: immers, de [Spec,AGRP] is een meer nabij gelegen landingsplaats, die alleen mag worden overgeslagen als het domein wordt opgerekt door hoofdverplaatsing (zie Den Dikken 1995, Kayne 1994):

(9) $[_{DP} \text{ de } [_{CP} [_{XP} \text{ verwoesting}]_i \text{ van } [_{AGRP} [\text{de stad}] \text{ AGR } t_i]]]]$

Ik zal hier verder niet ingaan op de categoriale identificatie van XP; voor ons doel hier volstaat de vaststelling dat XP het complement van AGR in (9) is.

7. Opmerkelijke evidentie voor de correctheid van deze benadering wordt geleverd door nominale constructies met parasitaire gaten. Beschouw het volgende contrast:

- (10) a. het [[zonder [*e*] in te kijken] terugbrengen] van [je boeken]
 b. *het terugbrengen van [je boeken] [zonder [*e*] in te kijken]

Dit contrast is opmerkelijk: de infinitivale adjunctzin kan gelegitimeerd een gat bevatten, aangegeven met [*e*], dat afhankelijk is voor zijn interpretatie van de nominale groep *je boeken*, maar alleen indien de adjunctzin voorafgaat aan *je boeken*. Inspecteren we verbale constructies, dan krijgen we het spiegelbeeld te zien (cf. Bennis & Hoekstra 1984):

- (11) a. dat Jan [zijn boeken] [zonder [*e*] in te kijken] terugbracht
 b. *dat Jan [zonder [*e*] in te kijken] [zijn boeken] terugbracht

De verklaring voor het contrast in (11) die Bennis & Hoekstra (1984) geven, is dat het object vanuit een positie rechts van de adjunctzin (als in (11b)) naar een positie links van de adjunctzin (als in (11a)) moet worden verplaatst om de parasitaire connectie mogelijk te maken. Het inverse effect in nominale constructies behoeft ons niet te verbazen onder de analyse in (9), waarin in feite sprake is van inversie: het object wordt naar links verplaatst vanuit zijn basispositie in de VP naar de [Spec,AGRP], waarbij de adjunctzin wordt gepasseerd. Deze is vervat in de XP die het complement van AGR vormt, welke op zijn beurt nog verder naar links wordt verplaatst. De analyse van (10a) komt dus uit op (12), waarin alleen de hoofdverplaatsing van AGR naar C niet is aangegeven:

(12)

$$[_{DP} \text{het } [_{CP} [_{XP} [\text{zonder } [e] \text{ in te kijken}] t_i \text{ terugbrengen}]_j \text{ van } [_{AGRP} [\text{je boeken}]_i \text{ AGR } t_j]]$$

Voor (10b) is onder de gegeven assumpties geen structuur beschikbaar, althans als de gedachte dat het totale complement van AGR verplaatst moet worden, juist is.

Het parasitaire-gat verschijnsel ondersteunt onze analyse van de *van*-groep dus op een rechtstreekse manier. Uiteraard beperken we deze analyse niet tot infinitivale nominalisering, maar achten we hem ook toepasbaar op andere postnominale *van*-groepen.

8. Ook het gelegitimeerd zijn van het parasitaire gat in (10a) laat zien dat de "predikaats"-inversie LF-reconstructie ondergaat (of, onder Chomsky's (1993) heranalyse van reconstructie, dat de interpretatie van het parasitaire gat afhankelijk is van de oorspronkelijke copie van de vooropgeplaatste XP. Hiermee wordt dus ook onafhankelijke evidentie geboden voor de problemen van de soort waar ik in sectie 2 op wees, n.l. situaties waar de interpretatie van b.v. *elkaar* en *zichzelf* ogenschijnlijk plaats vindt zonder dat de vereiste c-commandeer-relatie geëerbiedigd wordt. De structurele analyse van b.v. (2b) is als in (13):

$$(13) \quad \text{het } [[_{XP} \text{naast elkaar zetten}] \text{ van } [[\text{de flessen}] \text{ AGR } [_{XP} \text{naast elkaar zetten}]]]$$

Hierin is de vooropgeplaatste XP ook uitgespeld op zijn basispositie: het is duidelijk dat het antecedent van *elkaar* in (13), n.l. *de flessen*, zowel voorafgaat aan, als in een c-commandeerverhouding staat tot *elkaar* in zijn basispositie.

Bibliografie

- Bennis, H.J. & T. Hoekstra (1984) 'Gaps and Parasitic Gaps.' *The Linguistic Review* 4: 29-87
- Chomsky, N.A. (1993) 'A minimalist program for linguistic theory.' In: K. Hale & J. Keyser (red), *The view from building 20*. Cambridge (Mass.): The MIT-Press
- Dikken, M. den (1995) *Copulas*. Ongepubliceerd manuscript. HIL.
- Kayne, R.S. (1994) *The antisymmetry of syntax*. Cambridge (Mass.): The MIT-Press.
- Longobardi, G. (1995) *On the typological unity of Indo-European and Semitic structural genitive*. Ongepubliceerd manuscript, Universiteit van Venetië.
- Zwart, C.J.W. (1993) *Dutch Syntax*. Proefschrift, Rijksuniversiteit Groningen.